

SALON HYVINVOINTIRAPORTTI 2022

Sisällysluettelo

Johdanto	3
1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen viitekehys.....	4
1.1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kunnassa	4
1.2 Hyvinvointitietojen kerääminen	5
1.3 Strategiset linjaukset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta.....	6
1.4. Terveyden edistämisen aktiivisuus Salossa	7
2 Väestön hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä	7
2.1. Väestö- ja perherakenne sekä asuminen	7
2.2. Asuminen	12
2.3 Koulutus ja työllisyys	13
3 Hyvinvointisuunnitelman toteutuminen vuonna 2022.....	17
3.1 Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen.....	17
3.2 Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö.....	19
3.3 Terveellisten elin- ja elämäntapojen edistäminen.....	22
3.3.1. Koko väestö	22
3.3.2. Lapset, nuoret ja lapsiperheet.....	22
3.3.3. Työikäiset.....	27
3.3.4. Ikääntyneet.....	31
4 Salon hyte-työn haasteet ja vahvuudet 2022.....	34
5 Liitteet	35

Johdanto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on laaja-alaista kaikkia hallinnonaloja velvoittavaa terveyteen ja hyvinvointiin sekä niiden taustatekijöihin vaikuttamista sekä suunnitelmallista voimavarojen kohdentamista.

Laajan hyvinvointikertomuksen sekä vuosittaisen hyvinvointiraportin tarkoitus on hyvinvointitiedon tuottaminen, analysointi ja kehittäminen. Vuosittainen hyvinvointiraportti antaa kuvan toiminnan suunnasta. Lisäksi päätösten vaikutusten ennakoarviointi (EVA) on tehtävä valmisteltaessa päätöksiä, jotka vaikuttavat eri väestöryhmien terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin.

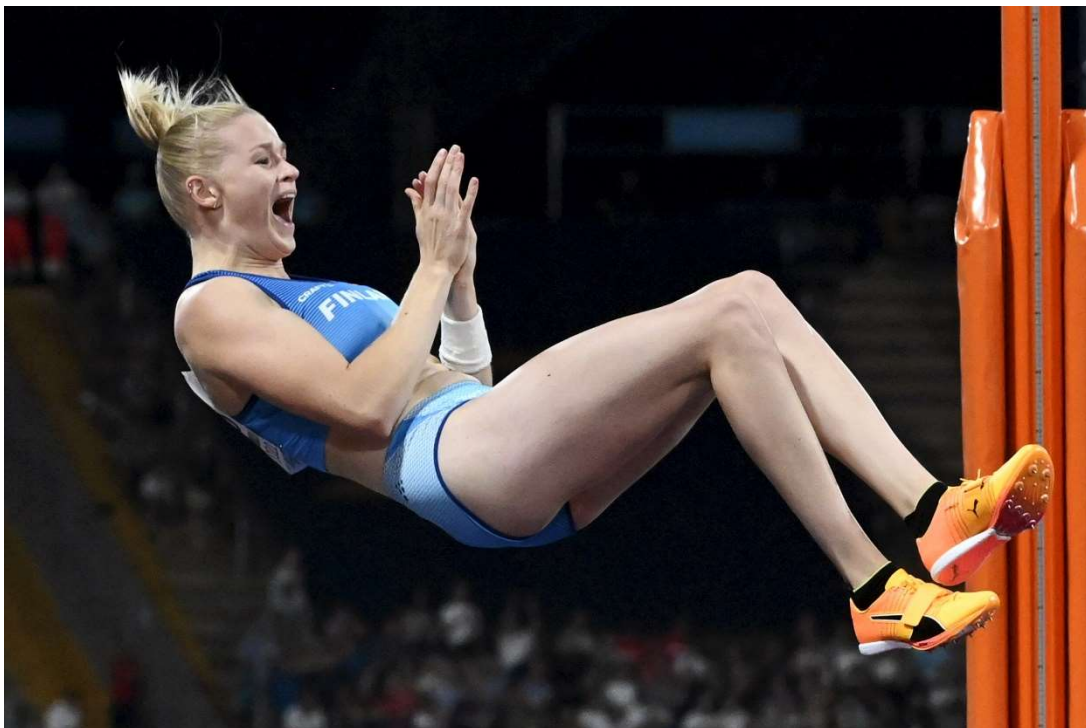
Hyvinvointialueuudistukseen valmistautuminen oli monella tavalla läsnä kaupungin toiminnoissa vuonna 2022. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on vahvasti myös Varsinais-Suomen hyvinvointialueen tahtotila ja tässä työssä laaja-alainen yhteistyö alueen kuntien kanssa on välttämätöntä. Myös järjestöillä on laaja-alainen rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä.

Hvvinvointisuunnitelma vuosille 2022-2025 hyväksyttiin valtuustossa viime kesäkuussa. Tässä raportissa kerrotaan ensisijaisesti siitä, miten tavoitteet ovat toteutuneet vuoden 2022 osalta.

Kaupunginhallitus on päättänyt hyte-ohjausryhmän perustamisesta ja tehtävistä sekä kaupungin sisäisen hyte-työryhmän tehtävistä huhtikuussa 2023. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuteen kuuluu päätöksellä myös maahanmuuttajien kotouttaminen. Toiminnot järjestyvät kaupungin uuden organisaation aloittaessa toimintansa.

Muun muassa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen pääjohtajana toiminut lääketieteen tohtori Pekka Puska on jo vuonna 2015 todennut, että ylivoimaisesti suurin vaikutus ennenaikaiseen kuolleisuuteen on elintavoilla (ravinto, liikunta, tupakka, alkoholi ja muut tekijät yhteensä 60-80 %) ja niiden aiheuttamilla riskitekijöillä. Elintapojen parantamisella on siis ylivoimaisesti suurin merkitys niin yksittäisen kuntalaisen hyvinvoinnin kuin kansantaloudenkin kannalta. Terveydenhuollon toimien vaikutus ennenaikaiseen kuolleisuuteen on vain n. 10-20 %.

Kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimilla ja niissä onnistumisella on suuri vaikutus kunnan asukkaiden hyvinvointiin, toimintakyvyn ylläpitoon ja toimintakykyisenä ikääntymiseen. Hyvinvointityöllä työllä tulee pyrkiä vahvistamaan omahoitoa eli yksilön itse ravintoon, liikuntaan, päihteiden käyttöön ym. liittyviä päätöksiä ja tekoja. Omahoitoon liittyy myös sairauksien lääkehoito ja omatoiminen terveystilan seuranta.

Kuva 1. Seiväshypyn Euroopan mestari, Salon Vilpasta edustava Wilma Murto kesällä 2022.

Lehtikuva / Heikki Saukkomaa

1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen viitekehys

1.1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kunnassa

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan tärkeimpiä tehtäviä alueen elinvoimaisuuden kehittämisen rinnalla. Hyvinvoinnin edistäminen tulee saada entistä tiiviimmin myös osaksi kaupunkistrategiaa ja kaupungin talouden ja toiminnan suunnittelua. Salon uudessa strategiassa, jonka osalta toimenpideohjelma on vasta valmistelussa, kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen on keskeisesti esillä.

Kunnan lakisääteisenä tehtävänä on raportoida kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä toteutetuista toimenpiteistä kunnanvaltuustolle vuosittain. Kunnanvaltuustolle on valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa. Laaja hyvinvointikertomus ja –suunnitelma ovat kehys, joka linjaa ehkäisevää työtä ja varhaista puuttumista. Kunnan tehtävänä on luoda edellytyksiä tälle työlle.

Hyvinvoinnin käsitettä voidaan määritellä sekä yksilötason että yhteisötason näkökulmasta. Yhteisötason hyvinvoinnin ulottuvuuksia ovat mm. elinolot, työllisyys ja työolot sekä toimeentulo. Yksilöllisen hyvinvoinnin osatekijöiksi taas luetaan sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma. Väestön hyvinvointi on kehittynyt myönteiseen suuntaan, mutta siitä huolimatta väestöryhmien väliset terveyserot eivät ole kaventuneet. Koulutustaustalla ja tulotasolla on edelleen selkeä yhteys väestön välisiin terveyseroihin.

Kaupungin toiminnasta suuri osa on siirtynyt vuoden 2022 loputtua Varsinais-Suomen hyvinvointialueen eli Varhan järjestettäväksi. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta on muutostilanteessa erittäin tärkeää säilyttää toimivat verkostot ja hyvät toimintatavat kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden turvaamiseksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa kunnalle jää edelleen eri lakien mukainen vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin, kun tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Vastaava tehtävä on kirjattu myös hyvinvointialueelle. Kuntien ja hyvinvointialueiden tulee tehdä myös yhteistyötä hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhteistyöneuvottelut käydään jatkossa vuosittain.

Varsinais-Suomen hyte-työryhmä on vuoden 2022 ajan koordinoanut yhteistä hyvinvointialueuudistukseen liittyntä valmistelutyötä ja sen alla on vuoden aikana kokoontunut useita alatyöryhmiä liikunnan, ravitsemuksen, kulttuurihyvinvoinnin, ehkäisevän päihdetyön, elintapaohjauksen ja järjestötyön osa-alueilla (<https://vshyvinvointialue.fi/article/tyoryhmat/>). Salo on ollut aktiivisesti mukana Varsinais-Suomen hyvinvointiyhteistyössä ja eri alatyöryhmien toiminnassa.

Kaupungin organisaatiossa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä vastaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjauksesta, kehittämisestä sekä seurannasta kaupungin järjestämistä vastuulle kuuluvissa palveluissa. Sisäinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä johtaa eri toimialojen välistä hyvinvointityötä ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelua, kehittämistä ja toimeenpanoa.

Kaupungin oman toiminnan lisäksi hyte-työtä tehdään monissa yhdistyksissä ja yhteisöissä. Hyte-työtä sekä ehkäisevää työtä esim. päihde-, mielenterveys-, ja lähisuhdeväkivaltatyötä tehdään myös seudullisena yhteistyönä.

1.2 Hyvinvointitietojen kerääminen

Vuosittaiseen hyvinvointiraporttiin kootaan tietoa kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä niihin liittyvistä tekijöistä. Lisäksi kerätään tietoja toimenpiteistä, joilla on tuettu kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Toimenpiteet on hyväksytty vuoden 2022-2025 hyvinvointisuunnitelmassa. Suunnitelman toteutumista vuoden 2022 osalta raportoidaan nyt ensimmäisen kerran.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on valmistellut syksyllä 2022 ehdotuksen valtuustokausittain koottavan laajan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi, jossa on eriteltynä kuntien ja hyvinvointialueiden vähimmäistietosisällöt. Aiempia sisältöjä on ehdotuksessa päivitetty. Kuntien vähimmäistietosisältöjen lista on saatavilla: <https://owncloud.thl.fi/index.php/s/Yrso0SZNYdzkm90> Vähimmäistietosisältölistat on nykyisellään tarkoitettu kuntien ja alueiden työn tueksi, mutta niiden käyttöä ei vielä valvota. Vähimmäissisällöistä tulee asetuksella kunnille velvoite kerätä listan mukaiset tiedot ja tämä tapahtunee vuoden 2024 alusta alkaen. Ehdotus auttaa kuntia valitsemaan ne indikaattorit, joilla voi riittävän tarkasti seurata asukkaiden hyvinvoinnin tilaa ja joilla voidaan myös ohjata resursseja ja seurata toiminnan vaikutuksia.

Sosiaali- ja terveysministeriölle on Valtiokonttorin ja THL:n toimesta tehty nyt ensimmäistä kertaa niin kutsuttu HYTE-raportti (valmistunut alkuvuonna 2023), jolla tarkastellaan kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluiden kustannuksia ja tuottoja vertailukelpoisesti. Valtiokonttori ja THL ovat ensimmäistä kertaa määritelleet hyte-työhön liittyvät palveluluokat kuntien taloustiedoista, jotka jokainen kunta vuosittain lakisääteisesti Valtiokonttorille toimittaa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työhön liittyviä palveluluokkia on vuoden 2021 kuntien tilinpäätöstiedoista määritelty yhteensä 30 eli raporttiin on valittu yhteensä 30 palveluluokkaa ja niistä valikoidut tilit. Muutama palveluluokka on vuoden 2023 alusta alkaen siirtynyt hyvinvointialueen toiminnaksi (esim. kuntouttava työtoiminta ja oppilas ja opiskelijahuollon kuraattori- ja psykologipalvelut). Tiedot ovat löydettävissä osoitteessa www.tutkihallintoa.fi ja kirjoittaen hakukenttään HYTE-raportti.

Salo käytti vuonna 2021 yht. 18,75 milj. e hyte-palveluihin, joka oli n. 4,6 % kunnan nettomenoista, vertailukuntina Varhan alueelta esim. Naantali 8,9 %, Kaarina 7,1 %, Raisio 5,7 % ja Salon valituista vertailukunnista Kotka 7,6 %, Hämeenlinna 7,6 %, Seinäjoki 7,4 %, Kouvola 5,5 %. Vuodesta 2023 alkaen sote-kustannusten jäädessä pois kuntien vastuulta, hyte-palvelujen prosentuaalinen osuus kasvaa selvästi.

Suurimmat hyte-määrittelyyn kuuluvat palveluluokat v. 2021 Salossa olivat (milj. € ja €/asukas):

liikunta ja ulkoilu	6,4 milj.	124 / as.
kirjastopalvelut	3,1	61
muu varhaiskasvatus (sis. kotihoidon tuki)	2,1	42
puistot ja viheralueet	1,8	35
nuorisopalvelut	1,6	32
kansalaisopisto (sis. taiteen perusopetus)	1,4	28

kuntouttava työtoiminta	1,3 milj.	24 / as.
museopalvelut	1,1	22
taiteen perusopetus (musiikkiopisto)	1,1	21
oppilas- ja opisk.huollon kuraattori- ja psykologipalvelut	0,8	15
aamu- ja iltapäivätoiminta	0,5	10
esi- ja perusopetuksen sekä lukioiden ruokailu	0,5	9

1.3 Strategiset linjaukset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta

Salon kaupungin vuosien 2023-2030 strategian päämäärät ovat Elinvoimainen Salo, Hyvinvoiva Salo ja Kestävän talouden Salo. Hyvinvoiva Salo on strategiassa kuvattu seuraavasti:

”Salo tarjoaa mahdollisuudet hyvään elämään, jatkuvaan oppimiseen, mielekkääseen vapaa-aikaan sekä sujuvaan ja turvalliseen arkeen. Hyvinvoiva Salo pitää huolta henkilöstöstään ja edistää asukkaidensa hyvinvointia yhdessä aktiivisten asukkaiden, yhdistysten ja muiden yhteisöjen kanssa.”

Salon kaupungin arvot ovat oikeudenmukaisuus, rohkeus, vastuullisuus ja ystävällisyys.

Strategiassa on neljä keskeistä kokonaisuutta ns. pääavainta, jotka ovat työavain, kotiavain, palveluavain ja vapaa-ajan avain.

Palveluavain on keskeisesti kaupunkilaisten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvä avain ja sen osalta strategiassa todetaan seuraavasti:

”Hyvinvointi on Salossa jokaisen ulottuvilla. Jokainen salolainen pääsee tarpeidensa mukaisesti ja laadukkaisiin palveluihin, jotka ovat käytännöllisesti saavutettavissa. Salon kaupungin palveluverkko on suunnitelmallinen ja oikeassa suhteessa palvelujen tarpeeseen ja tarvitsijoihin. Elinvoimainen kaupunki edistää kuntalaisten yhteisöllisyyttä ja osallisuutta toimien sujuvassa yhteistyössä yksityisen sektorin, yhdistysten ja yhteisöjen kanssa salolaisten palvelujen toteuttamisessa.”

Myös vapaa-ajan palvelut ja niiden toimivuus vaikuttavat keskeisesti kuntalaisten hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin. Vapaa-ajan avaimen osalta strategiaan on kirjattu seuraavasti:

”Salo tarjoaa monipuoliset mahdollisuudet viettää vapaa-aikaa niin unohtumattomissa liikunta-, kulttuuri- ja elämyspalveluissa kuin vapaa-ajan asunnoilla, veden äärellä ja luontokohteissa virkistyen. Salo hyödyntää vahvuuksiaan, joita ovat monimuotoinen luonto, urheilu- ja harrastuspaikat, elävät kylät ja hyväntuulinen ilmapiiri. Salon kaupunki on vapaa-ajan toimijoiden kumppanina tukemassa ja mahdollistamassa salolaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä elämänmittaisen oppimisen, liikunnan, kulttuurin, osallisuuden ja yhteisöllisyyden keinoin.”

Strategiaan kirjatut asiat tukevat erinomaisesti valtuuston hyväksymää (13.6.2022 § 48) vuoden 2022-2025 hyvinvointisuunnitelmaa ja suunnitelmaan valittua kolmea pääteemaa, joita ovat osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö ja terveellisten elin- ja elämäntapojen edistäminen. Asetettujen tavoitteiden toteutumista käydään läpi kappaleessa 1.4. Strategian toimenpideohjelmaan nostettaneen toimenpiteitä, joita on hyvinvointisuunnitelmaan kirjattu ja näin yhteyttä strategian ja hyvinvointisuunnitelman ja näiden kautta myös vuosittaisen taloussuunnittelun välillä saadaan jatkossa vahvistettua ja myös selkiytettyä.

Lasten ja nuorten v. 2021-2025 hyvinvointisuunnitelmassa tavoitteeksi asetettu UNICEF lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen osalta tehtävä kartoitustyö eteni raportointivuonna suunnitelmien mukaisesti ja jatkuu. Vanhuspalveluiden Ikäystävällinen Salo -kehittämisohjelman toteutumista on raportoitu tilinpäätöksen kautta. Jatkossa ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma yhdistyyneen koko kaupungin hyvinvointisuunnitelmaan ja se tulisi päivittää hyvinvointialueuudistuksen jälkeen koskemaan kaupungin työtä ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

1.4. Terveyden edistämisen aktiivisuus Salossa

Kunnan tekemää hyvinvointityötä arvioidaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen TEA-viisarin avulla. Tiedot kuvaavat terveydenedistämiseksi (TEA) eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. TEA-viisari osoittaa kunnan terveydenedistämistyön suuntaa kuntajohtoon, perusopetukseen, lukiokoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen, liikuntaan, perusterveydenhuoltoon sekä kulttuuriin liittyvien indikaattorien avulla. TEA-viisari -palvelun avulla on tarkoitus tukea kunnan ja alueiden terveyden edistämistyön suunnittelua ja johtamista. TEA-viisaria on esitelty laajemmin vuoden 2021 hyvinvointikertomuksessa.

Tiedonkeruun tarkoituksena ei ole seurata kuntia vaan antaa ohjeita kehitettävistä osa-alueista ja asioista, jotta hyvinvoinnin edistäminen kunnassa toteutuisi paremmin. Kunnan jatkossakin järjestämien palveluiden osalta terveyden edistämiseksi seurataan kuudella eri osa-alueella: kuntajohto, perusopetus, lukiokoulutus, ammatillinen koulutus, liikunta ja kulttuuri.

Kokonaisuudessaan TEAviisarin yksityiskohtaiset tulokset löytyvät osoitteesta www.teaviisari.fi. Sivustolla on helppo tehdä kuntien, eri osa-alueiden ja vuosien välistä vertailua.

Vuonna 2022 tiedonkeruu on tehty liikuntapalvelujen ja perusterveydenhuollon osalta. Perusopetuksen osalta vuoden 2021 tiedonkeruun tulokset on raportoitu keväällä 2022. Liikuntapalveluissa pistemäärä on laskenut 5 pisteellä edellisiin tiedonkeruisiin (2018: 76 p, 2020: 76 p) verrattuna. Perusterveydenhuolto on pysynyt edellisten tiedonkeruuvuosien (2018: 82 p, 2020: 83 p) tapaan erinomaisella tasolla. Perusopetuksen pistemäärä 66 p. on pysynyt aiempien vuosien (2017: 67 p, 2019: 66 p) tasolla.

Pisteet	Koko maa	Salo	Kotka	Kouvola	Seinä-joki	Mikkeli	Hämeen-linna	Rauma
Perusopetus	64	66	64	64	66	69	61	69
Liikunta	72	71	78	75	83	73	72	71
Perusterveydenhuolto	70	82	56	56	78	72	58	77

Taulukko 1. Salon TEAviisari-pisteet liikunnan ja perusterveydenhuollon vuoden 2022 raporttien osalta ja perusopetuksen vuoden 2021 raportin osalta suhteessa vertailukaupunkeihin ja koko maahan (TEAviisari, THL)

2 Väestön hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä

2.1. Väestö- ja perherakenne sekä asuminen

Vuoden 2022 päättyessä Salo oli asukasluvullaan 50 969 maamme 20. suurin kaupunki, edelliseen vuoteen verrattuna Porvoo ohitti Salon asukasluvussa. Kaupungin asukasluku väheni 431 henkilöä edellisestä vuodesta.

Salossa syntyi vuonna 2022 312 lasta ja kuoli yhteensä 687 henkilöä. Väkimäärän kehitys ja väestön ikärakenne vaikuttavat palveluiden kysyntään ja järjestämiseen sekä kaupungin talouteen ja elinvoimaisuuteen. Vanhempien ikäluokkien osuutta kasvattaa ikärakenteen vanheneminen sekä samanaikaisesti eliniän piteneminen.

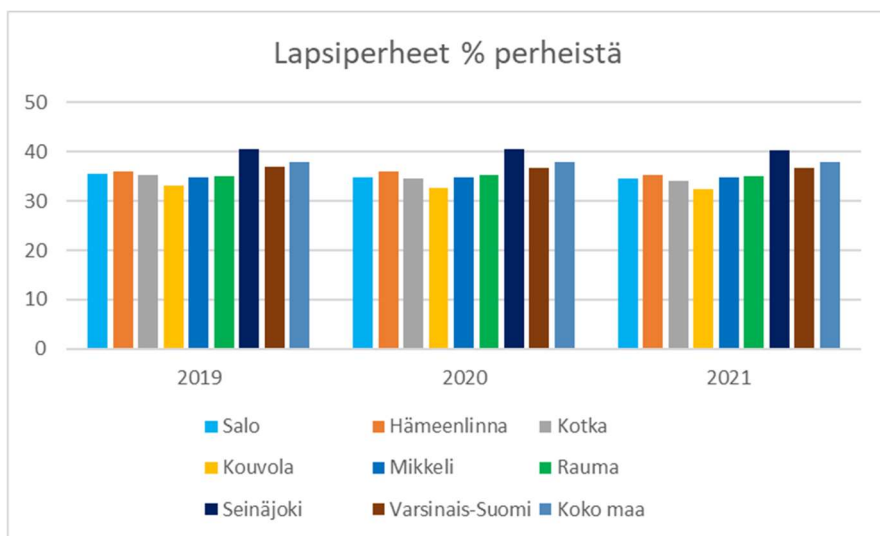
SALO	2019	2020	2021	2022
Elävänä syntyneet	308	312	319	312
Kuolleet	629	605	605	687
Luonnollinen väestönlisäys	-321	-304	-298	-375
Väestönlisäys	-471	-246	-177	-431

Taulukko 2. Väestön muutokset Salossa 2019-2022 (Tilastokeskus)

Vuosi	Lapset
2015	419
2016	377
2017	345
2018	341
2019	308
2020	301
2021	319
2022	312

Taulukko 3. Syntyneet lapset Salossa 2015-2022 (Tilastokeskus)

Lapsiperheiden määrä on hieman vähentynyt. Lapsiperheitä, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia, oli 34,5 prosenttia perheistä vuonna 2021.

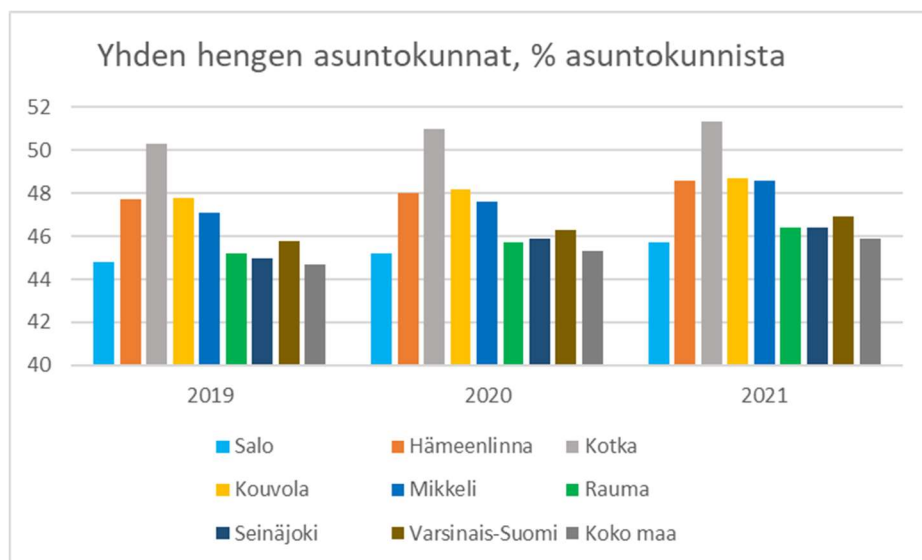

Kuvio 1. Lapsiperheet, % perheistä (Sotkanet)

	2019	2020	2021
Salo	5026	4922	4843
Hämeenlinna	6495	6474	6357
Kotka	4784	4657	4536
Kouvola	7346	7151	7029
Mikkeli	4935	4855	4786
Rauma	3767	3748	3709
Seinäjoki	6904	6925	6913
Varsinais-Suomi	47339	47203	47117
Koko maa	558302	556052	553613

Taulukko 4. Lapsiperheet, absoluuttinen lukumäärä (Sotkanet)

Yhden hengen asutokuntien osuus asutokunnista oli 45,7 % vuonna 2021. Valtakunnallisesti tarkasteltuna yhden hengen asutokuntien määrä on noussut tasaisesti.

Kuvio 2. Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista (Sotkanet)

	2019	2020	2021
Salo	11653	11817	12030
Hämeenlinna	16691	16951	17391
Kotka	14040	14296	14362
Kouvola	20635	20822	20972
Mikkeli	12982	13071	13417
Rauma	9036	9176	9371
Seinäjoki	14213	14728	15102
Varsinais-Suomi	111094	113826	116588
Koko maa	1221456	1254300	1282488

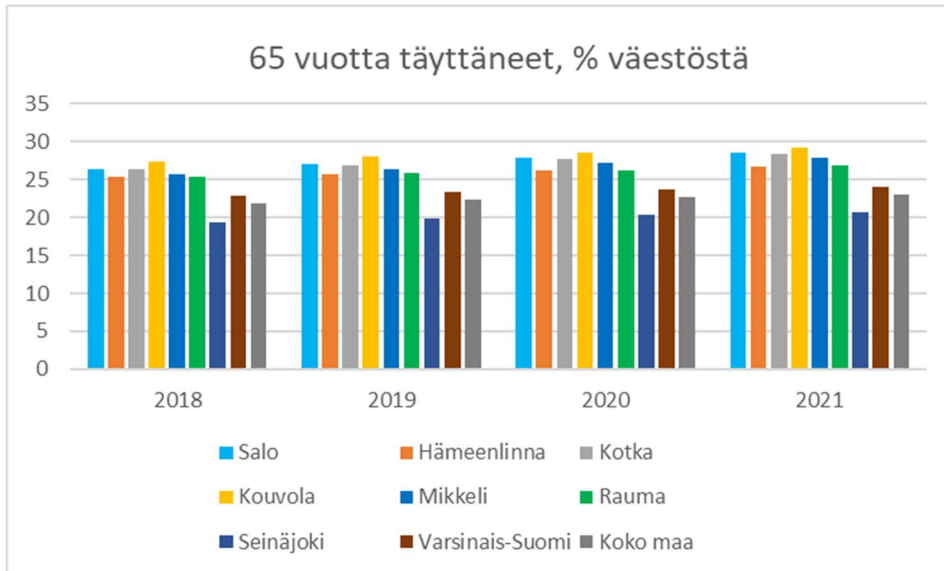
Taulukko 5. Yhden hengen asuntokuntien absoluuttinen lukumäärä (Sotkanet)

Vuonna 2021 Salossa oli yli 14 600 yli 65-vuotiasta eli 28,5 % väestöstä. Kaupungin paikkatietopalveluiden tekemän selvityksen mukaan yli 65-vuotiaissa on yhteensä lähes 5000 yksin asuvaa, jotka asuvat omilla kodeissaan eivätkä hoivakodeissa tms. Yli 65-vuotiaista yksineläjistä 52 % (2571) asuu entisen Salon alueella, 728 (15 %) entisen Halikon alueella ja loput 33 % (1639) muiden entisten kuntien alueilla.

Halikko	728
Kuusjoki	150
Salo	2571
Pertteli	251
Kiikala	200
Suomusjärvi	152
Kisko	176
Perniö	514

Muurla	120
Särkisalo	76
Yhteensä	4938

Taulukko 7. 65-vuotiaat ja vanhemmat yksin kotona elävät Salon kaupungissa (Salon paikkatietopalvelut 2023)

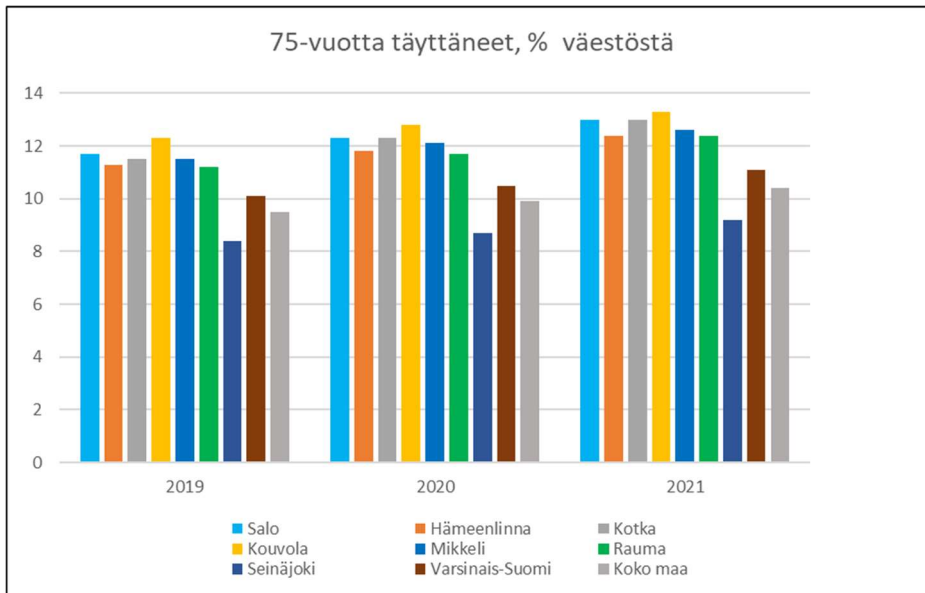

Kuvio 3. 65 vuotta täyttäneiden % -osuus väestöstä (Sotkanet)

	2019	2020	2021
Salo	27,1	27,8	28,5
Hämeenlinna	25,7	26,2	26,7
Kotka	26,9	27,7	28,3
Kouvola	28	28,6	29,2
Mikkeli	26,4	27,2	27,8
Rauma	25,8	26,2	26,8
Seinäjoki	19,9	20,4	20,7
Varsinais-Suomi	23,3	23,7	24
Koko maa	22,3	22,7	23,1

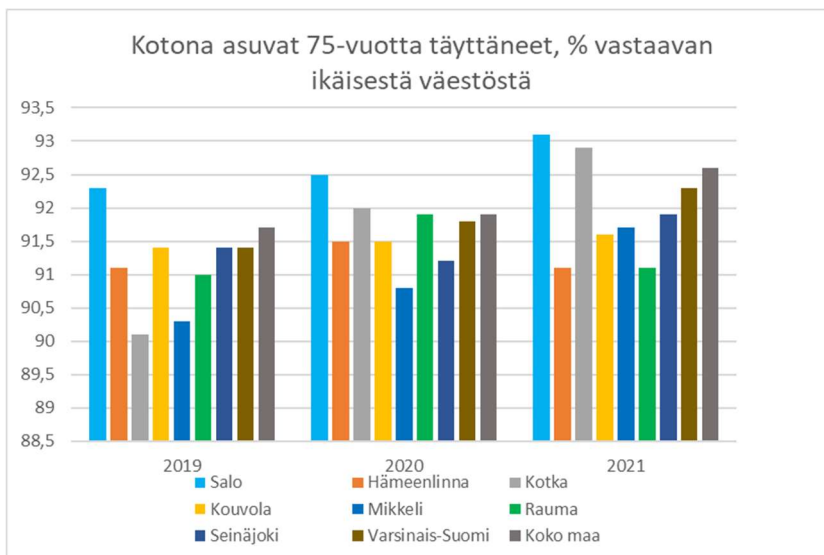
Taulukko 6. 65 vuotta täyttäneiden %-osuus väestöstä (Sotkanet)

75 vuotta täyttäneiden osuus on edelleen kasvanut Salon väestössä ja noussut vuosien 2021 ja 2022 välillä 12,3 %:sta 13 prosenttiin. Myös kotona asuvien osuus on kasvanut ja noussut 93,1 %:iin edellisen vuoden 92,5 prosentista. Säännöllisen kotihoidon piirissä taas on entistä harvempi iäkäs, osuus on vuodesta laskenut 17,6 %:sta 16,8 prosenttiin.

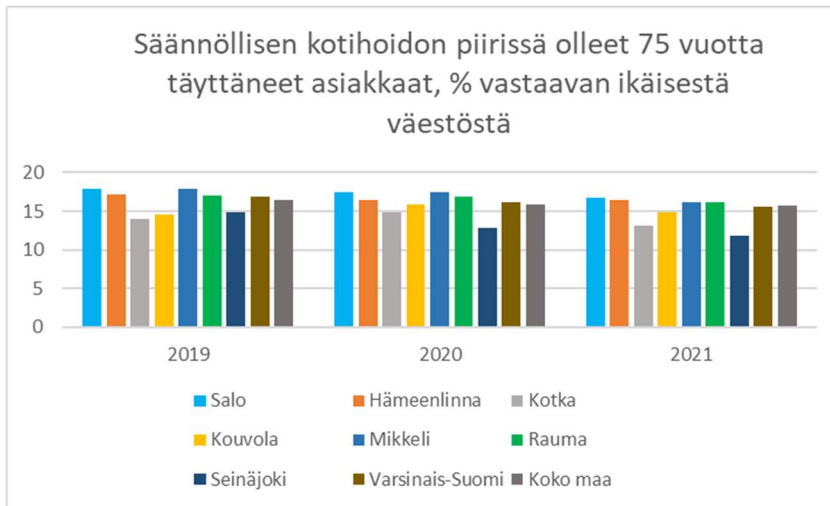
Kuvio 4. 75 vuotta täyttäneiden %-osuus väestöstä (Sotkanet)

Salossa asui vuonna 2021 yhteensä 6692 yli 75-vuotiasta, edelliseen vuoteen kasvu on tullut 368 henkeä. Koko Varsinais-Suomessa yli 75-vuotiaita on 2790 henkeä enemmän vuonna 2021 (yht. 53 578) kuin vuonna 2020 (yht. 50 788).

Kuvio 5. Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, %-osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (Sotkanet)

Salossa kotonaan asui vuonna 2021 yhteensä 6231 yli 75-vuotiasta, edellisestä vuodesta kasvu on 386 henkeä. Varsinais-Suomen vastaava luku on 49 434.

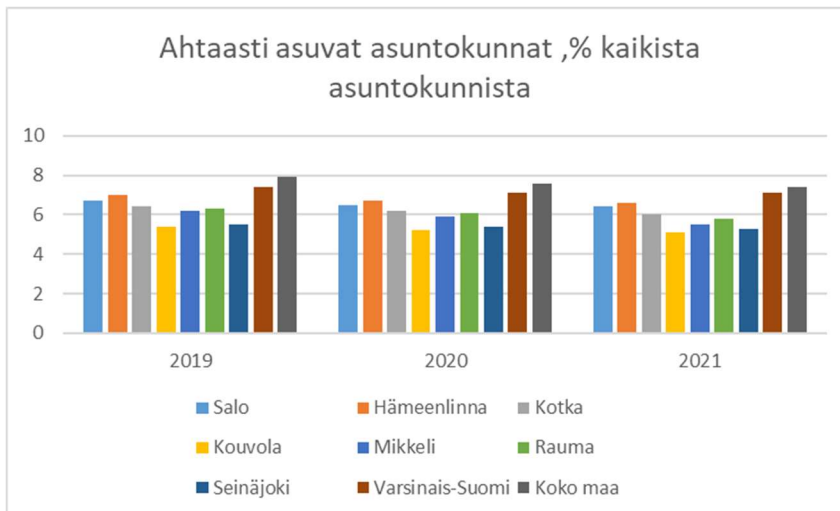

Kuvio 6. Säännöllisen kotihoidon piirissä olleet 75 vuotta täyttäneet, % -osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (Sotkanet)

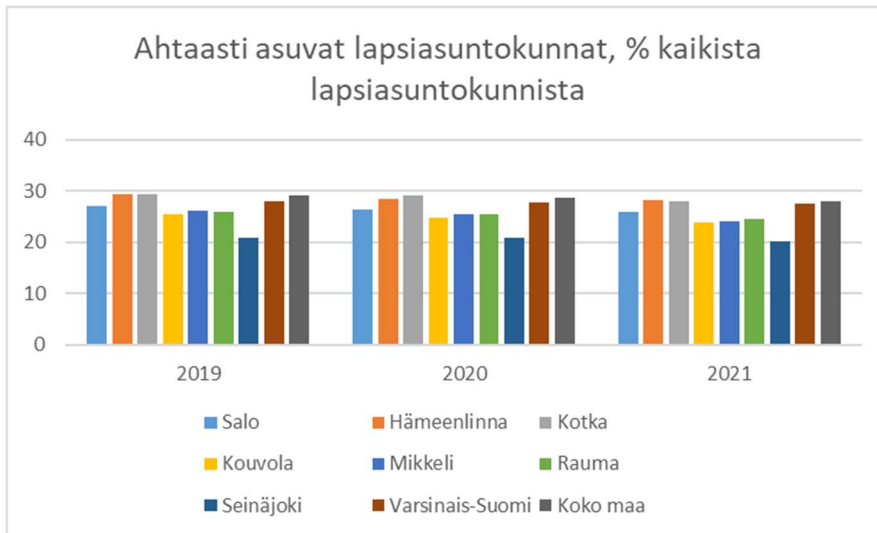
Säännöllisen kotihoidon piirissä oli v. 2021 Salossa yhteensä 1122 yli 75-vuotiasta kuntalaista. Koko Varsinais-Suomessa heitä oli 8373 ja koko Suomessa 90 228.

2.2. Asuminen

Yksi asumisen viihtyisyyteen vaikuttava tekijä on asunnon koko suhteessa asukkaiden määrään. Asumisväljyyttä voidaan kuvata eri tunnusluvulla. Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2021 lopussa asunnon keskimääräinen pinta-ala oli Suomessa 41,5 m²/ henkilö ja Salossa 46,6 m²/henkilö. Vuonna 2021 Salossa oli ahtaasti asuvia asuntokuntia 1 685 eli 6,4 % kaikista. Lapsiperheet asuvat muuta väestöä selvästi ahtaammin. Salossa lapsiasuntokunnista 26 % asui ahtaasti, Varsinais-Suomessa 27,5 % ja koko Suomessa 28,1 %. Ahtaasti asuvien asuntokuntien määrä on pysynyt Salossa lähes ennallaan viime vuosien aikana. Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti (keittiötä ei lasketa huonelukuun).

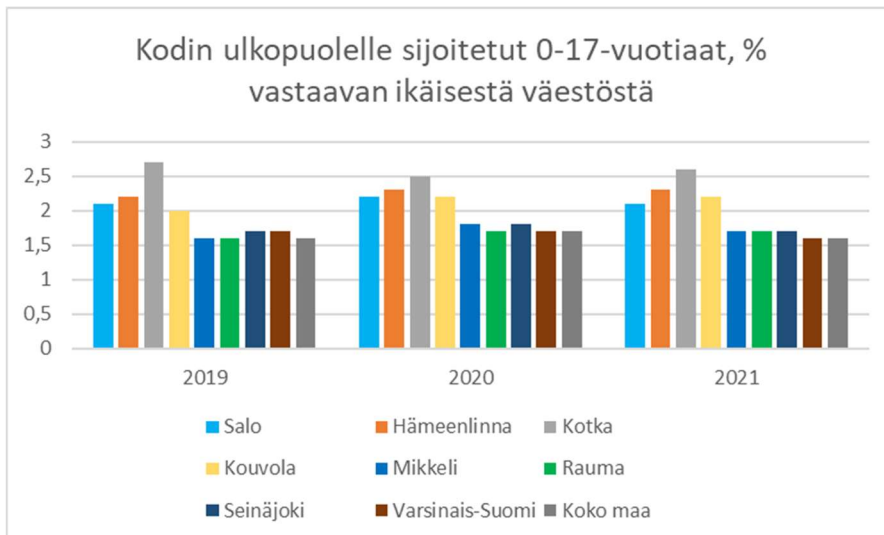

Kuvio 7. Ahtaasti asuvat asuntokunnat, %-osuus kaikista asuntokunnista (Sotkanet)

Kuvio 8. Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, %-osuus kaikista lapsiasuntokunnista (Sotkanet)

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten osuus on pienentynyt edelliseen vuoteen verrattaessa, absoluuttinen lukumäärä vuonna 2020 oli 215 ja vuonna 2021 luku on 196, vastaavasti koko Varsinais-Suomessa 1461 ja koko Suomessa 17 582.

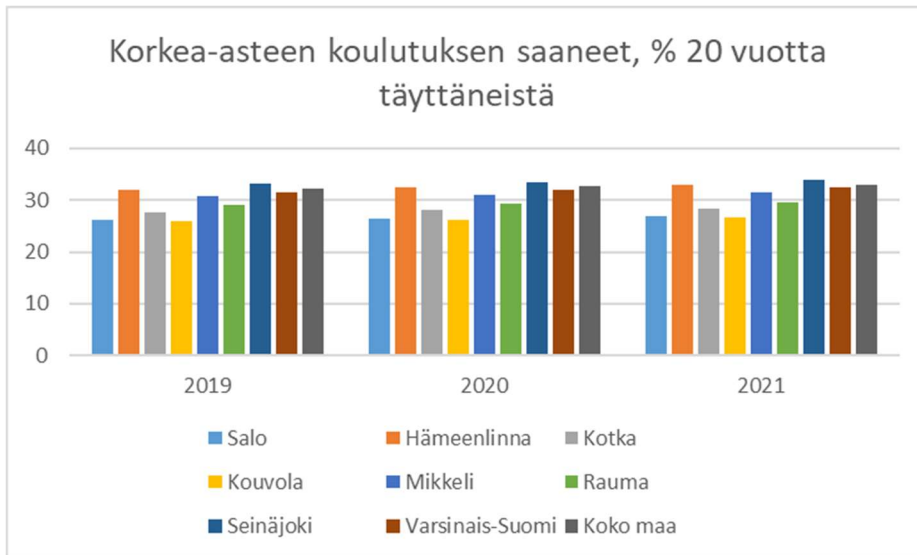

Kuvio 9. Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17 -vuotiaat, %-osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (Sotkanet)

2.3 Koulutus ja työllisyys

Koulutusasteella on todettu olevan merkitystä elintapoihin, sairastavuuteen ja yleiseen tyytyväisyyteen. Ongelmat terveydessä ja hyvinvoinnissa sekä niiden määrittäjissä ovat huomattavasti yleisempiä vähän koulutetuilla korkeammin koulutettuihin verrattuna. Terveyserojen syyt kytkeytyvät yhteiskunnallisiin rakenteisiin, kuten tulojen ja varallisuuden jakautumiseen, koulutusjärjestelmään, työelämän rakenteisiin, terveydenhuoltojärjestelmään ja asumisoloihin. Yksi terveyserojen kaventamisen keskeinen tavoite on, ettei matala koulutustaso olisi yhteydessä pahoinvointiin ja heikompaan terveyteen.

Salossa koulutusaste on viime vuosina noussut tasaisesti. Korkea-asteen koulutuksen saaneiden osuus 20 vuotta täyttäneistä on kasvanut tasaisesti ja vuonna 2021 korkeakoulutettujen osuus oli 26,8 %. Vuonna 2021 oli korkeakoulutuksen saaneita yhteensä 11 889, mikä on 191 enemmän kuin edellisellä vuonnalla. Vastaavasti Varsinais-Suomessa korkea-asteen koulutuksen saaneita 20 vuotta täyttäneistä oli 32,4 % (2021).

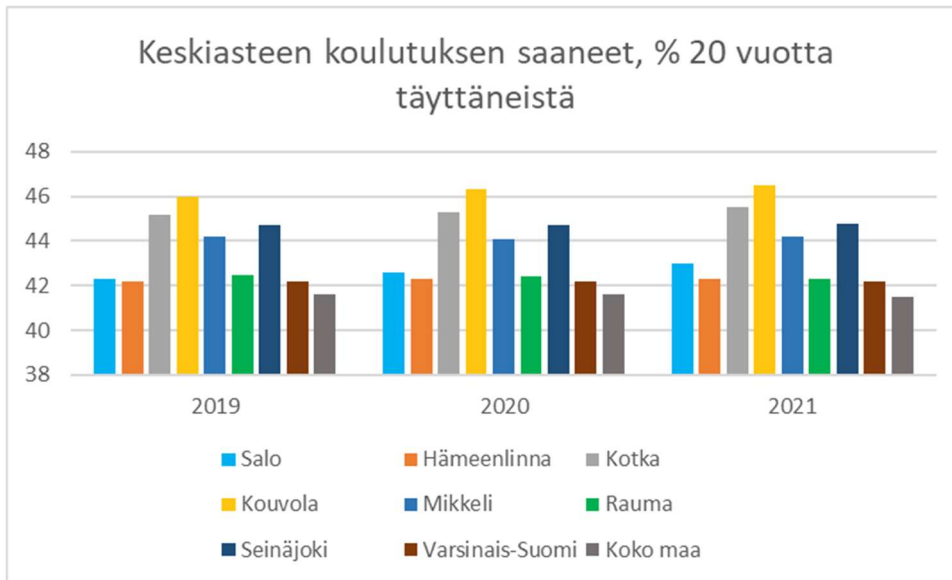

Kuvio 10. Korkea-asteen koulutuksen saaneet, %-osuus 20 vuotta täyttäneistä (Sotkanet)

	2019	2020	2021
Salo	26,1	26,4	26,8
Hämeenlinna	32,1	32,5	32,9
Kotka	27,7	28	28,4
Kouvola	25,9	26,2	26,6
Mikkeli	30,7	31,1	31,6
Rauma	29,1	29,3	29,6
Seinäjoki	33,1	33,5	33,8
Varsinais-Suomi	31,6	32,1	32,4
Koko maa	32,2	32,6	33

Taulukko 8. Korkea-asteen koulutuksen saaneet, %-osuus 20 vuotta täyttäneistä (Sotkanet)

Keski-asteen koulutuksen osalta koulutuksen saaneita oli Salossa vuonna 2021 20 vuotta täyttäneistä (43 %), Vastaavasti Varsinais-Suomessa keskiasteen koulutuksen saaneita 20 vuotta täyttäneistä oli 42,2 % (2021). Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24 -vuotiaiden osuus on Salossa kasvanut ja oli vuonna 2021 yhteensä 9,8 % vastaavan ikäisestä väestöstä, kun se edellisenä vuonna (2020) oli 9,2 %.

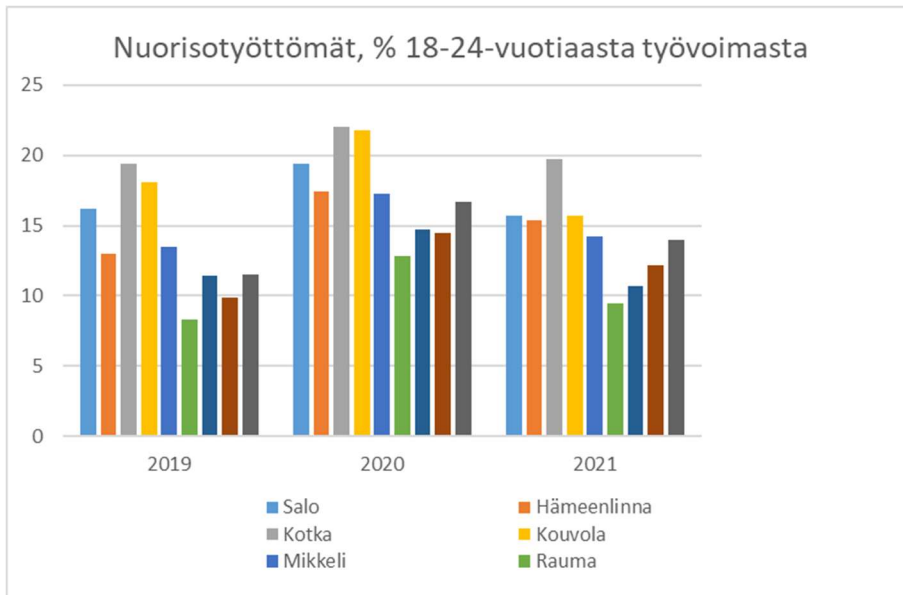

Kuvio 11. Keskiasteen koulutuksen saaneiden %-osuus 20 vuotta täyttäneistä (Sotkanet)

	2019	2020	2021
Salo	42,3	42,6	43
Hämeenlinna	42,2	42,3	42,3
Kotka	45,2	45,3	45,5
Kouvola	46	46,3	46,5
Mikkeli	44,2	44,1	44,2
Rauma	42,5	42,4	42,3
Seinäjoki	44,7	44,7	44,8
Varsinais-Suomi	42,2	42,2	42,2
Koko maa	41,6	41,6	41,5

Taulukko 9. Keskiasteen koulutuksen saaneiden %-osuus 20 vuotta täyttäneistä (Sotkanet)

Salon työttömien määrä pieneni edelliseen vuoteen verrattuna. Vuoden 2022 tilinpäätöksessä työttömyysprosentti oli 9,9 %, kun se edellisenä vuonna 2021 oli 10,4 %. Nuorisotyöttömien osuus pieneni myös ollen 15,7 % vuoden 2021 osalta (v. 2020 19,4 %) ja palasi pandemiavuosien aiheuttamien haasteiden jälkeen lähelle vuoden 2019 tasoa (16,2 %). Varsinais-Suomessa nuorisotyöttömien osuus v. 2021 oli 12,2 % ja koko Suomessa 14 %.

Kuvio 12. Nuorisotyöttömien %-osuus 18-24 vuotiaasta työvoimasta (Sotkanet)

	2019	2020	2021
Salo	319	374	304
Hämeenlinna	410	537	467
Kotka	436	503	411
Kouvola	613	705	487
Mikkeli	359	442	334
Rauma	153	232	164
Seinäjoki	430	560	410
Varsinais-Suomi	2443	3556	2877
Koko maa	30386	43612	35243

Taulukko 10. Nuorisotyöttömien absoluuttinen osuus 18-24 -vuotiaasta työvoimasta (Sotkanet)

3 Hyvinvointisuunnitelman toteutuminen vuonna 2022

Vuosien 2022-2025 hyvinvointisuunnitelma (kaupunginvaltuusto 13.6.2022 § 48) jaettiin kolmeen teemaan, joita ovat osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö ja terveellisten elin- ja elämäntapojen edistäminen. Suunnitelmaan asetettujen tavoitteiden toteutuminen vuoden 2022 osalta käydään alla läpi teemoittain.

Osa tavoitteista on koko valtuustokaudelle asetettuja eikä kaikkien tavoitteiden osalta toimenpiteitä ei ole vielä aloitettu. Nämä tavoitteet on jätetty pääosin pois tästä raportista.

3.1 Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen

Kokonaistavoite: Erilaisten osallisuutta edistävien toimenpiteiden näkyväksi tekeminen sekä erilaisten osallisuusmenetelmien käyttö nykyistä laajemmin, mikä mahdollistuu mm. kouluttamalla toimijoita eri menetelmien käyttöön.

Hyvinvointisuunnitelman tavoite: Salon kaupungin osallisuusmallin luominen

Toteuma: Poikkihallinnollista osallisuustyöryhmää ei ole vielä nimetty johtuen hyvinvointialueuudistuksen ja kaupungin organisaatiouudistuksen aiheuttamista muutoksista sekä siitä, että uutta organisaatiota ei ole vielä vahvistettu. Tiedonkeruu eri kaupunkien osallisuusohjelmista ym. on aloitettu.

Mittarina on, että osallisuusmalli on hyväksytty ja voidaan ottaa käyttöön v. 2023 aikana. Toteutuminen viivästynee organisaatiouudistuksen viivästymisen ohella.

Tavoite: Salo yhdessä -osallistuvan budjetoinnin kehittäminen

Toteuma: Vuoden 2022 osallistuvassa budjetoinnissa toteutettiin yhteensä 12 hanketta, joista 11 toteuttivat ehdottajat itse ja yhden ehdotuksen osalta (Vuohensaaren tanssilavan kehittäminen) kaupungin piti tehdä tanssilavan suunnittelukuvat, jotta ehdotettu kehittäminen voi myöhemmin jatkua. Hankkeet levittäytyivät laajalti ympäri kaupunkia ja niiden kautta osallistettiin yhdistysten väkeä talkoisiin, useita yrittäjiä ja kuntalaisia esim. tapahtumien yleisönä ja osallistujina. Hankkeita, joita oltiin sovittu toimintatavan mukaisesti valmiita toteuttamaan itse, ei kuitenkaan ollut riittävästi, jotta koko määräraha oltaisiin saatu käytetyksi. Muutama hanke kariutui matkan varrella myös mm. omarahoitusosuuden puuttumiseen. Määrärahasta käytettiin n. 80 000 €.

Samansuuruinen määräraha kuin vuonna 2022 eli 100 000 € on hyväksytty vuoden 2023 talousarvioon ja määrärahan säilyminen vuosittain talousarviossa toimii mittarina toteutumiseksi. Kehittämistyötä on loppuvuodesta tehty yhdessä kaupungin työntekijöiden, kuntalaisten ja kunnan yhteisöjen kesken. Vuoden 2023 teemoiksi on hyväksyttyä strategia huomioiden valittu asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, lapsiystävällisyys, elävät ja yhteisölliset kylät / asuinalueet sekä kestävä kehityksen toteuttaminen.

Kuva 2. Marraskuussa pidetyn Tehdään yhdessä -tilaisuuden ryhmäkeskustelujen yhteenvedot

Tavoite: Ennakkoarviointi päätöksenteon tukena

Mittari: Jokaisessa lautakunnassa toteutetaan vähintään yksi ennakkovaikutusten arviointi vuosittain.

Toteuma: Salon ennakkovaikutusten arviointia linjaavat päätökset on tehty vuonna 2013 kolmessa lautakunnassa (sosiaali- ja terveys, opetus ja vapaa-aika), kaupunkitason linjauksia sisällöistä ja vaatimuksista ei ole. Myöskään yhtenäistä muotoa ennakkovaikutusten arviointien tekemiseen ei ole, vaan ohjeissa on todettu Kuntaliiton hyvinvointikertomuksen työkalun olevan käytettävissä tähän työhön.

Kaupungin sisäinen ohjeistus lähtee siitä, että ennakkovaikutusten arviointeja tehdään lähtökohtaisesti vain merkittävistä toiminnallisista ja strategisista asioista, vaikka vaikutusten arviointi on, tai ainakin sen pitäisi olla, monissa tilanteissa osa joka päiväistä päätöksentekoa.

Johtuen yllämainituista syistä myös ennakkovaikutusten absoluuttisen määrän arviointi eri lautakunnissa on vaikeaa. Osassa lautakunnissa arvioinnit liittyvät keskeisesti perusprosesseihin, kun taas toisissa vaikutuksia saatetaan sanallisesti arvioida osana valmistelutekstejä. Laajoja, useita aloja koskevia vaikutusten arviointeja tehdään vähän.

Mikäli arvioidaan ainoastaan tarkalleen olemassa olevan ohjeistuksen ja kuntaliiton työkalulla tehtyjä arviointeja, vaadittuun tavoitteeseen pääsee opetuslautakunta. Mikäli taas asiaa katsotaan väljemmin ja myös suppeat arvioinnit sekä osana kaavoitus- ja luvitusprosessia tapahtuva arviointi otetaan huomioon, päästään jokaisessa lautakunnassa yli yhden tehdyn arvioinnin.

Lautakunnissa tehdyt vaikutusten arvioinnit

Kaupunkikehitys lautakunnan osalta tavoite yhden vuotuisen ennakkovaikutusten arviointien osalta täyttyy osana kaavoitusta, sillä prosessiin liittyy vahvasti vaikutusten arviointien tekeminen. Vastaavaa arviointia tehdään rakennus- ja ympäristölautakunnan alaisissa toiminnoissa luvitusprosessien yhteydessä.

Opetuslautakunta täyttää osaltaan vaatimuksen yhden ennakkovaikutusten arvioinnin minimitavoitteen. Perusteellinen ja kaupungin voimassa olevaa ohjeistusta noudattava arviointi on tehty mm. pykälään §77 Perussuomalaisen valtuustoryhmän aloite kotihoidon tuen kuntalisästä.

Vapaa-ajan lautakunnassa ei ole toteutettu ennakkovaikutusten arviointia laajasti niin, että siitä olisi erillistä liite tms. arviointimateriaalia. Esimerkiksi avustusohjeiden osalta on todettava, että niissä on pyritty sanallisesti kuvaamaan myös vaikuttavuuksia ja huomioimaan sekä sosiaalista että taloudellista näkökulmaa.

Sosiaali- ja terveyslautakunnasta ei löydy päätöstä, jossa ennakkovaikutusten arviointia olisi laajamittaisesti päätöksenteon yhteydessä tehty. Yksittäisissä päätöksissä on sanallisesti arvioitu päätöksen vaikutuksia osana valmistelutekstiä, mutta varsinaista laajaa liitemateriaalia ei löydy.

Hyvinvointisuunnitelmassa asetettu tavoite yhden ennakkovaikutuksen arvioinnin tekemiseen kussakin toimielimessä ei ole arvioinnin kannalta tarkoituksenmukainen tapa arvioida ennakkovaikutusten arviointien todellista määrää, eikä se kannusta järjestelmän systemaattiseen kehittämiseen.

Toimenpide-ehdotuksena todetaan, että kaupungin tulisi päivittää ja tarkentaa ennakkovaikutusten arviointia koskeva ohjeistuksensa sekä linjattava, millaiseksi ennakkovaikutusten arviointia kaupungissa halutaan kehittää ja miten arvioinneista raportoidaan. Ohjeistuksen päivityksen jälkeen voidaan jatkossa myös hyvinvointisuunnitelman tavoitteet asettaa paremmin asian kehittämistä palveleviksi.

3.2 Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Kokonaistavoite: Viihtyisä ja turvallinen ympäristö sekä helposti saavutettavat palvelut lisäävät salolaisten hyvinvointia

Tavoite: Luonnossa virkistäytymisen ja liikkumisen ympäristöjen kehittäminen

Toimenpide 1: Ilmasto- ja ympäristöohjelman 2021-2025 toteuttamisen kautta hyvinvoinnin lisääminen

Toteuma on todettu myös vuoden 2022 tilinpäätöksessä seuraavasti: Vuoden 2023 talousarvioon ei osoitettu resurssia luontopalvelujen kehittämiseksi. Moniammatillinen työryhmä sai valmiiksi selvityksen luontopalvelujen nykytilanteesta kaupungissa sekä teki esityksen luontopalvelujen haasteista, mahdollisuuksista ja tulevaisuuden tarpeista, joka luovutettiin ilmasto- ja ympäristöohjelmassa määriteltyjen asiasta vastuullisten toimialojen johtajille (sivistys, kaupunkikehitys ja rakennus- ja ympäristövalvonta).

Salon kaupungissa luontopalvelujen hallinnointi ja ylläpito tapahtuu edelleen usean eri toimialan (konsernipalvelut, sivistyspalvelut, kaupunkikehityspalvelut, rakennus- ja ympäristöpalvelut) ja toimijan kautta. Kehittämistyö on vähäistä, koska mitään erillisiä tai suunniteltuja resursseja luontopalvelujen kehittämiseen tai ylläpitoon ei ole ja sitä tehdään muun työn ohessa varsin pienillä työtunneilla.

Kuntalaisten toiveita luontopalveluihin liittyen on saatu esille mm. osallistuvan budjetoinnin ehdotusten kautta ja liikuntaolosuhdekyselyn avointen vastausten kautta seuraavasti:

- vuosien 2021-2022 aikana osallistuvassa budjetoinnissa on saatu 33 kuntalaisten tai kunnan yhteisöjen luontopalvelujen kehittämiseen liittyvää ehdotusta, jotka eivät koskeneet ulkoliikuntapaikkoja, leikkipaikkoja tms.
- asukkaiden liikuntaolosuhdekyselyn (2021) avoimissa vastauksissa on annettu (asiasta erikseen kysymättä) n. 120 erillistä ehdotusta luontopalvelujen kehittämiseen: pyöräily- ja maastopyöräilyreitit, melontareittejä, luontoreittejä joka kylään, saavutettavia ja esteettömiä luontopolkuja, vaellusreitit, laavuja/tulipaikkoja, ulkoiluselejä ym.

Toimenpide 2: Ulkoilureittien (ei sisällä kuntoratoja) ja niiden saavutettavuuden ja käytettävyyden kehittäminen ja kumppanuuksien vahvistaminen eri toimijoiden kanssa

Liikuntapalvelut on tiedostanut retkeily- ja luontokohteiden tärkeyden asukkaiden hyvinvoinnin kannalta. Vuonna 2022 liikuntapalveluiden laajin kehittämistyö luontokohteiden kehittämisessä oli ympäristösuojelun hallinnoiman Vuohensaaren luontopolun kehittäminen. Ympäristösuojelun kanssa yhteistyössä saatiin Vuohensaaren luontopolulle uudet reittimerkinnot, uusi linjaus polulle, uusi esite, alueen historiasta kertovia tekstejä (QR-koodin takana), uudet opastaulut ja polun alkuun portti. Kehittämistyössä oli mukana nuorisopalveluiden työpaja Kaarna ja kesätyöntekijä.

Myös Nakolinnan luontopolulle suunniteltiin uusi esite, infotaulu ja opastaulut polun varrelle. Toteuttaminen odottaa vielä, koska Nakolinnan alueella tehdään hanketyönä luonnonhoitotöitä ja selvitystyötä, joiden tarkoituksena on parantaa luonnon monimuotoisuutta ja sitä kautta pölyttäjien elinolosuhteita. Kaupungin ympäristönsuojelu on mukana hanketyössä.

Kuva 3. Vuohensaaren luontopolulla. Kuvaaja Henri Hanhimäki.

Tavoite: Sujuvan ja turvallisen liikkumisen edistäminen sekä kävelyn ja pyöräilyn osuuksien kasvattaminen kulkumuotovalinnoissa

Toimenpide 1: Palveluliikenteen laajempi markkinointi kunnan eri asiakasryhmille ja käytön lisääntyminen

Toteuma:

Palveluliikenteessä matkoja on tehty v. 2022 n. 8200 kpl. Koronavuosina 2020 ja 2021 matkoja tehtiin n. 7500 kpl, mutta ennen koronaa v. 2018 n. 12 200 matkaa ja v. 2019 n. 11 600 matkaa eli koronavuosia edeltävälle tasolle ei ole vielä palattu. Liikennepalvelujen tiedotus palveluliikenteestä on toteutunut ensisijaisesti kaupunkitiedotteen kautta, palveluliikenteen käyttömahdollisuus koskee myös esim. Salon kesäasukkaita.

Vammaispalveluissa tarkastellaan aina palveluliikenteen soveltuvuus asiakkaalle liikkumisen tuen palvelutarpeen arvioinnissa. Palveluliikennettä tarjotaan aina ensisijaisena vaihtoehtona. Kaupungin ja jatkossa hyvinvointialueen sisällä olisi keskeistä kasvattaa tietoisuutta palveluliikenteen eduista ja mahdollisuuksista niin, että työntekijät palveluohjaavat oikein ensisijaisen palvelun käyttöön. Tässä on ollut joiltain osin vaihtelua ja myös autoilijat ohjaavat hakemaan vammaispalvelulain taksikorttia.

Vanhuspalveluissa palveluliikennettä on markkinoitu esim. liikkuvan resurssikeskuksen tapahtumissa ja muissa tapahtumissa, Ikäkeskuksessa sekä omaishoitajille. Myös kotikäynneillä palveluliikennettä on markkinoitu ensisijaisena vaihtoehtona ja palveluliikenne otetaan puheeksi, kun asiakas/omainen on hakenut tai hakemassa Likuma-korttia. Ikääntyneiden joukossa on paljon Likuma-kortin hakijoita, jotka pystyvät käyttämään palveluliikennettä. Tyytymättömyyttä ilmenee mm. palveluliikenteen käyntikohteista ja osin myös lyhyistä asiointiajoista, esim. uimahalliin ei ehdi. Ikääntyneet empivät palveluliikenteen käyttöä muun muassa siksi, koska autossa on muitakin matkustajia ja koska kierros kestää kauan. Vanhuspalveluissa toivotaan, että palveluliikenteen markkinoinnin yhteydessä korostettaisiin, että julkinen ja ns. kutsuliikenne ovat ensisijainen tapa järjestää kuljetuspalvelut myös ikääntyneille.

Toimenpide 2: Entisiin kuntakeskuksiin rakennetaan erityisesti polkupyörille turvallinen ja laadukas liityntäpysäköintipaikka (huomioiden myös autot ja mopot).

Vuoden 2022 toteuma on, että henkilövaihdoksesta johtuen asia ei ole edennyt eikä uusiin liityntäpysäköintipaikkoihin ole vielä investoitu.

Toimenpide 4: Kevyen liikenteen väylien ja keskustan katujen esteettömyyden kehittäminen, kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvattaminen

Alla on lueteltuna vuosina 2021-2022 käyttötalouden määrärahoihin (4 ensimmäistä) sekä investointimäärärahoihin (viimeinen) tehdyt keskustan alueen esteettömyyttä parantavat hankkeet:

- Turuntie 8 ja 9 jalkakäytävien korjaus yhdessä kiinteistöjen omistajien kanssa
- Uuden seurakuntatalon ympäristön jalkakäytävien saneeraus yhdessä rakentajan kanssa
- Helenankadun jalkakäytävän saneeraus väliltä Ilolankatu – Sepänkatu
- Torin uuden huoltorakennuksen yhteydessä tehdyt inva-pysäköinti järjestelyt ympyräparkissa
- Kirkko- ja Rummunlyöjäkadun saneeraus väliltä Inkereenkatu – Siltavoudinkatu

Inkereenkadun saneeraukselle ei ole toistaiseksi myönnetty investointimäärärahaa. Turun- ja Helsinginteiden laajamittainen saneeraus ja esteettömyyden edistäminen odottaa päätöksiä mahdollisista katujen rakenteiden muutoksista tulevaisuudessa.

Kulkumuoto-osuuksien muutoksia ei ole vielä mitattu. Tavoitteena on kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen osuuksien kasvattaminen 2025 mennessä.

Tavoite: Viihtyisän ja hyvinvointia lisäävän lähi-/kaupunkiympäristön kehittäminen

Toimenpide 2: Kaupunginosien ja kylien ja näissä toimivien kaupunkiyhteisöjen profilointi ja esille tuominen viestinnällisesti osana viihtyisää ja vetovoimaista kaupunkia

Erityisesti kyliä ja muuttajatarinoita esittelevillä Saloon.fi -muuttajasivuilla on ollut vuoden aikana yli 14 000 eri käyttäjää. Sivuston liikenteestä noin 97 % tulee muualta kuin Salosta ja yli 60 % tulee Helsingistä.

Toimenpide 3: Lähivihreän lisääminen ympäristössä

Eteläiseen hoitopiiriin hankittiin viheralueiksi järjestyksessään toinen robottiruohonleikkuri, jolla hoidettiin n. 2500 m2 kokoista nurmikkoa. ja päältä ajettavan ruohonleikkurin käyttö väheni. Hyönteisten ja pölyttäjien elinympäristöjä on edistetty istuttamalla kukkivia puita mm. Vähäjoen varrelle, Tupuriin ja Palometsään.

Toimenpide 5: Monimuotoisten puistoalueiden esteettömyyden ja saavutettavuuden edelleen kehittäminen

Kuusjoella sijaitseva Leinolantien leikkipaikka on peruskorjattu kesällä 2022. Leikkipaikan käytävät suunniteltiin esteettömiksi ja alueen valaistus uusittiin, jolloin leikkipaikan ilta-aikainen käytettävyys parani merkittävästi. Inkereelle perustettiin kokonaan uusi leikkipaikka, jonne rakennettiin murskepintaiset käytävät, jotka pyrittiin toteuttamaan mahdollisimman esteettömiksi. Leikkipaikka ja leikkipaikalle johtava huoltoreitti valaistiin. Samalla asuinalueen ulkoilumahdollisuudet kohenivat uuden valaistun käytäväyhteyden myötä.

Salonjoen rantapuistoista toteutettiin Isokoukunpuiston puistokäytävä, joka on pääosin esteetön ja mahdollistaa alueella jalan tai pyörällä liikkuvien ihmisten kokea ja nähdä Salonjoki uudesta näkökulmasta. Käytävää ei ole vielä valaistu.

Toimenpide 6: Päiväkotien pihojen yhtenäisyyden ja toimivuuden kehittäminen

Vuonna 2022 on uusittu Kuusjoen, Metsärinteen ja Hajalan päiväkoteja ympäröivät aidat riittävän korkeiksi ja määräysten mukaisiksi. Metsärinteen osalta toimenpiteitä jatketaan vielä v. 2023. Lisäksi Alhaisten koulun piha uusittiin kokonaan ja on monipuolisena lähiliikuntapaikkana kaikkien kuntalaisten käytettävissä kouluaikojen ulkopuolella. Muurlan koululle on myös asennettu lahjoituksena saatuja pihavälineitä.

Toimenpide 7: Prosenttitaiteen toteuttaminen kaupungin rakennushankkeissa

Prosenttiperiaate ei toteutunut vuonna 2022 valmistuneissa rakennushankkeissa. Vuoden 2022 talousarvio käsittelyssä kaupunginvaltuusto teki Perniön uuden koulun prosenttitaiteesta ehdollisen päätöksen, jonka mukaan hankinta toteutuu vain, jos hankkeeseen saadaan ulkopuolista rahoitusta puolet hankkeen kustannuksista. Taiteen keskustoimikunta ei myönnä rahaa ehdollisiin prosenttiperiaatteen toteuttamispäätöksiin. Julkinen taide ja arkkitehtuurin ohjaus pitää saada osaksi kaupungin strategiaa, jotta siihen saa myös ulkopuolista rahoitusta. Kaupungin nykyinen prosenttitaiteen rahoituksen toimintamalli, jossa taide voi tulla osaksi rakennusta vasta rakennushankkeen lopussa, ei mahdollista tukien saamista. Taidesisältöjen tulee olla kiinteä ja aito osa hankkeen suunnittelua jo sen alkuvaiheessa.

3.3 Terveellisten elin- ja elämäntapojen edistäminen

Kokonaistavoite: Kaupunki edistää erilaisin toimin eri-ikäisten kuntalaisten hyvän arkirytmien ja hyvinvointia edistävien elin- ja elämäntapojen noudattamista, minkä avulla ehkäistään terveyshaittojen syntyä ja niiden kasvua.

Tavoite: Kaupungin toiminnassa etsitään jatkuvasti tapoja, joilla kaupunkilaiset voivat ylläpitää hyvinvointia edistäviä ihmissuhdeverkostoja ja mahdollistetaan terveitä elintapoja tukevaa yhteistyötä esim. kolmannen sektorin ja muiden alueen toimijoiden kanssa.

3.3.1. Koko väestö

Toimenpide 1: Hyvän mielen kunta - hanke

Hyvän mielen kunta -hanke, <https://mieli.fi/mieli-ry/hankkeet/hyvan-mielen-kunta-hanke/>, on alkanut vuonna 2022 ja jatkuu Salossa ja muissa hankekunnissa kesäkuun loppuun 2023 asti. Hankkeessa MIELI ry kehittää kuntien kanssa mallin ja välineitä, jotka auttavat kuntia vahvistamaan mielenterveyden edistämistä ja mielenterveysjohtamista monialaisesti. Hanketyöhön ei ole ollut erillistä resurssia, terveystalvet on päättänyt hankkeeseen osallistumisesta ja hyvinvointikoordinaattori on ollut hankkeen yhteyshenkilö. Kaupunkitasolla mielenterveyden edistämisen suunnittelutyö käynnistyy, kun kaupungin uusi organisaatio on valmis ja saadaan mahdollisesti myös henkilöresurssia mielen hyvinvointityöhön. Alla on kerrottu lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin vahvistamiseen liittyvistä toimista.

3.3.2. Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Tavoite: Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin ja kokonaishyvinvoinnin tukeminen ja terveyserojen kaventaminen

Toimenpide 1: Vahvistetaan toimia, joilla lasten ja nuorten ahdistuneisuus, masentuneisuus ja yksinäisyys vähenevät.

Keinoina ovat mm. Unicef Lapsiystävällinen kunta -mallin mukainen työskentely, Hyvän mielen taitomerkki perusopetuksen teemana, ehkäisevä päihdetyö, puheeksiotto ja tuen tarjoaminen kaikilla lapsia ja nuoria kohtaavilla tahoilla, lukutaidon vahvistaminen, harrastamisen lisääminen, laadukas nuorisotyö, liikkumisen lisääminen ja tukeminen

Salon aloitti Unicefin Lapsi-ystävällinen kunta- mallin mukaisen työskentelyn. Prosessi on edennyt mallin mukaisesti nykytilan kartoituksen kautta toimintasuunnitelman luonnosvaiheeseen.

Perusopetus ja Hyvän mielen -taitomerkki

Mielen hyvinvointityötä on toteutettu kertomusvuoden aikana erityisesti perusopetuksessa, jossa on lukuvuodeksi 2022-2023 otettu Hyvän mielen -taitomerkki käyttöön kaikissa Salon perusopetuksen kouluissa

Toimintamallin käyttöönoton avulla on haluttu vahvistaa ensisijaisesti perusopetusikäisten lasten ja nuorten hyvinvointia. Lasten ja nuorten hyvinvointi edistää myös opetuspalvelujen henkilöstön työhyvinvointia, sillä Hyvän mielen taitomerkin aiheiden esille ottaminen ja niiden käsittely vaikuttavat todennäköisesti positiivisesti myös koulun työilmapiiriin ja työskentelyrauhaan.

Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin vahvistamista aiheena on kouluilla pidetty poikkeuksetta erittäin tärkeänä. Hyvän mielen taitomerkki onkin merkittävä osa koulujen yhteisöllistä oppilashuoltotyötä lukuvuoden 2022-2023 aikana. Oppilashuollon yhteistyöryhmän tapaamisissa sekä rehtorikokouksissa on myös jaettu erilaisia toteutettuja sisältöjä. Tarkoituksena on ollut tehdä toiminnasta mahdollisimman näkyvää. Raportointia jatketaan vuoden 2023 osalta.

Salon Hyvän mielen -taitomerkki toimintamallin käyttöönotosta on pyydetysti raportoitu MIELI ry:lle ja hankkeen kautta muille hankekunnille.

Kuvat 4. ja 5. Tupurin koulun tunnehemmoja ja Kaivolan koulun Hyvän mielen tempaus

Kuvat 6. ja 7. Hyvän mielen väikkätoimintaa Armfeltin koulussa ja Kuusjoen koulun Hyvän mielen joulukalenteri

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on hyväksytty sosiaali- ja terveyslautakunnassa 2021 ja sen toimeksipano jatkuu koko valtuustokauden ajan. Ehkäisevän päihdetyön tavoitteita on kirjattu perusopetuksen opetussuunnitelmaan esimerkiksi ympäristöoppiin alakouluissa ja terveystietoon ja biologiaan yläkouluissa. Opetusta annetaan opetussuunnitelman mukaisesti. Ehkäisevässä päihdetyössä on ollut terveystietopalveluiden osalta työntekijävaje. Ehkäisevä päihdetyö jää lain mukaan kunnan tehtäväksi yhdessä hyvinvointialueen kanssa. Koulut ovat osallistuneet esim. nuuskahaittojen vähentämiseen pyrkivään Säkitön syyskuu -kampanjaan ja kouluissa lisääntyneeseen sähkö tupakan käyttöön liittyen on tehty monenlaisia toimia haittojen ehkäisemiseksi.

Poissaoloihin puuttumisen mallia, joka on laadittu moniammatillisessa yhteistyössä perusopetuksen, sosiaalipalveluiden ja terveystietopalveluiden kanssa toteutetaan systemaattisesti perusopetuksessa ja mallin toimivuutta seurataan tarkasti yhdessä moniammatillisessa tiimissä.

Nuorisopalveluissa haasteiden tunnistaminen ja puheeksi ottaminen sekä näissä tukeminen ja tarvittavien palveluiden piiriin ohjaaminen ovat ohjaavia periaatteita kaikkien nuorisotyön työmuotojen osalta.

Lasten ja nuorten harrastusohjaajien koulutus

Lasten ja nuorten harrastustoiminnassa mukana olevat tahot (vapaa-aikapalvelut, nuorisopalvelut ja musiikkiopisto) ovat yhdessä miettineet, miten lasten ja nuorten mielen hyvinvointia voidaan tukea harrastusohjaajien ja valmentajien toimesta. Keskustelua on käyty yhdessä myös MIELI ry:n asiantuntijoiden kanssa. Syksyllä 2022 on toteutettu kaikille lasten ja nuorten harrastusohjaajille suunnattu kysely, jolla on kartoitettu osaamistarpeita ja joiden pohjalta on suunniteltu pilottikoulutuksia Saloon. Pilottikoulutukset toteutuivat maaliskuussa 2023.

Lukutaitoa vahvistavat toimenpiteet

Perusopetuksen Lukeva Salo -hanke päättyi keväällä 2022. Hankkeen myötä nousseita hyviä käytänteitä on pyritty jatkamaan myös lukuvuonna 2022-2023. Kielitietoisuutta lisäävää koulutusta opetushenkilöstölle on järjestetty sekä koulutuskokonaisuuksia liittyen suomi toisena kielenä -opetukseen. Tämä tarve on noussut erityisesti Ukrainan kriisin myötä. Saloon on tullut merkittävästi lapsia ja nuoria pakoon Ukrainan kriisiä ja heille on järjestetty perusopetukseen valmistavaa opetusta. Valmistavan opetuksen jälkeen nämä lapset ja nuoret siirtyvät perusopetukseen, mutta tuki suomen kielessä ja opiskelussa suomen kielellä on ilmeinen. Opettajien valmiuksia huomioida nämä tuen tarpeet on pyritty vahvistamaan erilaisin koulutuksin.

Kirjastopalveluiden Lukeva Salo -hanke päättyi vuoden 2022 lopussa. Kirjastopalvelut teki yhteistyötä sanataidepalveluita tarjoavan Kirjan talo ry:n kanssa. Hankkeen aikana saatuja kokemuksia ja toimintamalleja on tarkoitus hyödyntää myös tulevaisuudessa vastaavissa lukemisen edistämishankkeissa. Kirjastopalveluiden ja koulujen välisessä yhteistyössä uudistettiin muun muassa lukudiplomit. Hankkeen aikana saatiin käynnistettyä myös yläkouluille suunnatut kirjavinkkaukset.

3-9 -luokkalaisten lukutaitoa mittaavaa FUNA-mittaria on käytetty syksyllä 2022 ensimmäisen kerran. Ohjelma on vielä kehitysvaiheessa, joten validia tietoa oppimisen tuloksista sekä oppimisen haasteista ei voida vielä mittarin kautta raportoida. Testistön käyttöä eri luokka-asteilla suunnitellaan tarkemmin kevään 2023 aikana ja ohjelman kehittyminen edesauttaa validin tiedon saamista jatkossa.

Harrastamisen lisäämisen liittyen Osallistujia peruskouluikäisten Mun juttu- pilotissa ja harrastusryhmissä on aikavälillä tammikuu 2021 – syyskuu 2021 ollut yhteensä 764. Aikavälillä lokakuu 2021 – syyskuu 2022 osallistujia on ollut 1342.

Vuonna 2022 Salon nuorten työpajatoiminnan kokonaisarvio on 4,5, valtakunnallinen tasolla kokonaisarvio on 4,4 asteikolla 1-5, jossa yksi on välttävää ja 5 erinomainen arvo. Etsivän nuorisotyön osalta kokonaisarvio Salon osalta on 4,4 ja koko maan keskiarvo 4,6.

Toimenpide 2: Tasataan alueellisia eroja jalkauttamalla ravitsemussuositukset varhaiskasvatukseen ja kouluihin

Toteuma: Uusi varhaiskasvatussuunnitelma on hyväksytty opetuslautakunnassa kesäkuussa. Suunnitelmaan on kirjattu ravitsemussuositukset ja Salon varhaiskasvatuksen oma ruokailuopas. Henkilökunnan kouluttamisesta on keskusteltu lasten ja nuorten ravitsemuksen yhteistyöryhmässä, mutta koulutuksia ei ole pidetty.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue osallistuu valtakunnalliseen Tervettä kasvua -hankkeeseen, jonka tavoitteena on edistää lasten ja nuorten ravitsemusta ja tervettä kasvua vahvistamalla moniammatillista

yhteistyötä kunnissa ja hyvinvointialueilla ja lisätä yhteistyötä ruokakasvatuksessa ja ravitsemusterveyden edistämässä. Hanketta toteutetaan elokuusta 2023- lokakuuhun 2025 ja sitä rahoittaa STM. Hankkeen toteuttajina valtakunnallisesti ovat Ruokakasvatusyhdistys Ruukku ry, Itä-Suomen yliopisto ja Suomen Sydänliitto. Varha ottaa muutamia kuntia mukaan hankkeeseen ja Salossa on käyty keskustelua osallistumisesta. Osallistuminen mahdollistaisi ravitsemusterveyden edistämistyötä ja sen pitkäjänteistä suunnittelua erityisesti kouluissa. Osallistuminen selviää kevään 2023 aikana.

Varhaan siirtymisen myötä Saloon kohdistuvat resurssit ravitsemusterveytyössä todennäköisesti pienenevät, koska Salossa on aiemmin ollut muita Varhan kuntia selvästi parempi tilanne resurssien osalta.

Tavoite: Lisätään lapsiperheiden, lasten ja nuorten hyvinvointipalvelujen saavutettavuutta

Toimenpide 1: Kehitetään pienten lasten ja perheiden päivittäisen liikkumisen mahdollisuuksia

Toteuma:

Varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaiskasvatussuunnitelman kansallisia ja paikallisia kirjauksia. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa. Lapsia kannustetaan ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikkina vuodenaikoina. Liikuntavälineiden tulee olla turvallisesti lasten käytettävissä myös omaehtoisen liikunnan ja leikin aikana.

Uusi päivitetty varhaiskasvatussuunnitelma otettiin käyttöön elokuusta (opetuslautakunta 14.6.2022 § 45) ja siihen on kirjattu tarkemmin liikuntaan liittyvät asiat.

Saloon on laadittu liikunnan vuosisuunnitelma ja muodostettu päiväkotien liikuntavastaavien verkosto. Päiväkotiryhmien ryhmävasuun laaditaan ryhmän oma liikuntasuunnitelma. Siihen sisältyy ryhmän näkemys omaehtoisen sisäliikunnan mahdollistamiseen jokaisen varhaiskasvatuspäivän aikana, vähän liikkuvien lasten innostaminen liikuntaan, konkreettisia ideoita, joita voidaan käyttää päivittäin, päivittäisen taukoliikunnan järjestäminen sekä liikunnan hyödyntämisen siirtymätilanteissa. Ryhmävasua arvioidaan säännöllisesti lapsiryhmien ja yksiköiden vaikuttavuuden arviointipalaverissa.

Liikunta on Salon yksi tärkeimmistä varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan painopistealueista. Salon päiväkodit kuuluvat Liikkuva varhaiskasvatus- verkostoon.

Salon varhaiskasvatuksen henkilöstöä on koulutettu ulkopedagogiikan käyttöön, mm. Suomen Ladun Metsämörritoimintaan. Ulkotoiminnassa lapset oppivat viihtymään luonnossa omien kokemusten, elämysten ja aistien kautta.

Perheiden liikuntaneuvontaa on vuoden 2022 aikana tehty yhteistyössä terveyspalveluiden ja sosiaalipalveluiden kanssa. Terveyspalveluiden kautta tulleille perheille/lapsille liikuntaneuvontaa on annettu yksilöneuvontana. Sosiaalipalveluiden kanssa tehty yhteistyö on ollut ryhmämuotoista, jossa sosiaalipalveluiden kautta valikoituneille lapsille on perustettu oma liikuntakerho (12 lasta), jossa vastuuohjaajana on toiminut liikunnanohjaaja ja sosiaalipalveluista ryhmän ohjaukseen on osallistunut kaksi sosiaaliohjaajaa. Sosiaalipalveluiden kanssa tehtävä yhteistyö on ollut erittäin hyödyllistä. Yhteistyön kautta on tavoitettu liikuntaneuvontapalvelusta hyötyviä lapsia ja lapsiperheitä.

Hyvinvointialueuetyötä valmistelleessa liikunnan alatyöryhmässä on mietitty laaja-alaisesti liikuntaneuvonnan kehittämistä ja palveluketjuja. Terveyspalveluiden tulee jatkossakin olla kiinteä osa prosessia ja toimia asiakkaiden lähettäjänä sekä yksilö- että ryhmämuotoiseen neuvontaan.

Toimenpide 2: Lisätään matalan kynnyksen kulttuuri- ja nuorisopalveluiden ja perheiden palveluiden tarjontaa ja niistä tiedotusta kohderyhmää kuunnellen

Yleisten kulttuuripalvelujen toimesta matalan kynnyksen maksuttomia kulttuuripalveluja on tarjottu mm. pääkirjastossa järjestämällä satutunteja sekä teematapahtumia. Lisäksi koulujen lomaviikkojen ohjelmissa on ollut erilaisia maksuttomia työpajoja. Mahdollisuus nähdä maksuttomasti lastenkulttuuriesityksiä on tarjottu Näkkäri Lasten lauantaisten yhteydessä Näkkäri-korttein. Maksutonta matalan kynnyksen kulttuuritoimintaa lapsille ja nuorille on tarjottu myös ympäri Saloa osallistuvan budjetin sanataide- ja sirkushankkeiden kautta vuonna 2022. Vuonna 2022 suunniteltuja uusia ja 2023 toteutettavia matalan kynnyksen kokonaisuuksia on Vauvaperjantait Ylhäistentiellä.

Nuorten itse tuottamaa taide- ja kulttuuritoimintaa tukeva koulutaiteilija-kokeilu suunniteltiin vuonna 2022 ja toteutus alkoi vuonna 2023 Hermannin koulussa. Matalan kynnyksen kulttuuripalveluita järjestävät monet tahot Salossa ja yhteistiedotusta niistä on lisätty aktiivisella tiedottamisella paitsi kaupungin tiedotuskanavissa, myös eri verkostoissa.

Yhteistä tiedottamista tulisi vielä lisätä ja koordinoida toimintaa paremmin, jotta esim. aikatauluissa ei olisi päällekkäisyyttä. Tarvetta laajemmalle toiminnalle esim. lasten ja nuorten osallisuuden ja oman taidetoiminnan lisäämiseen olisi, mutta henkilöresurssit eivät riitä toiminnan laajentamiseen.

Kansalaisopiston osalta tiedotusta erityislasten kursseista on kohdennettu suoraan erityislasten huoltajille. Esittävässä taiteessa on suunniteltu ja toteutettu erityislasten teatteriryhmä keväällä ja syksyllä 2022. Osallistujia on ollut keväällä viisi ja syksyllä kuusi. Erityislapsille oli syksyllä tarjolla myös sirkustyöpaja, joka ei toteutunut osallistujien puuttuessa.

Osana Kulttuurikasvatussuunnitelmaa Nappulaa Teatterikoulun TPO 6 -ryhmä toteutti keväällä 2022 Ella ja jättipotti -esityksen, jonka näki lähes 500 salolaista 2.-luokkalaista. Teatterikoulu on tuottanut vuoden 2022 aikana yhteensä kymmenen teatteriesitystä sekä kaksi lyhytelokuvaa. Elokuvat sekä kaksi esityksistä ovat syntyneet lasten ja nuorten omien ideoiden pohjalta. Kolme esityksistä on ollut improvisoituja, eli lapset ja nuoret ovat tuottaneet myös näiden esitysten sisällön kokonaan itse.

Kuva 8. Kuudesluokkalaiset pääsivät kuulemaan kansanmusiikkiyhtye Tallaria kulttuuritali Näkkäriin osana kulttuurikasvatussuunnitelmaa Nappulaa

Keväällä 2022 järjestettiin ensimmäistä kertaa kevätnäyttely Piritan kuvataidekoulun laajennetuissa tiloissa, jolloin lasten ja nuorten läheiset pääsivät tutustumaan laajasti kuvataidekoulun toimintaan ja tarjontaan.

Nuorisopalvelujen osalta raportoidaan seuraavia tuloksia (asteikolla 1-5, jossa 1 välttävä ja 5 erinomainen) keskiarvona Salon 11 eri nuorisotilalta verrattuna valtakunnan keskiarvoihin.

- Voin olla turvallisesti oma itseni nuorisotilalla. Salo 4,5, koko maa 4,4
- Nuorisotilalla tunnen kuuluvani porukaan. Salo 4,4, koko maa 4,3
- Nuorisotyöntekijät kohtelevat nuoria reilusti. Salo 4,5, koko maa 4,5
- Olen havainnut kiusaamista nuorisotilalla. Salo 2,2, koko maa 2,1

- Nuorisotilan ilmapiiri on hyvä. Salo 4,5, koko maa 4,4
- Nuorisotilani aukioloajat ovat sopivat. Salo 4,1, koko maa 4,0
- Koetko, että sinua on kohdeltu epäreilusti nuorisotilalla. En koe Salo 92 %, koko maa 89 %

3.3.3. Työikäiset

Kroonisten sairauksien yleistyessä elintapojen ja omahoidon merkitys väestön terveyden edistämässä ja asiakkaiden kohtaamisessa kasvaa. Työikäisen väestön toimintakykyä ja terveyttä heikentävät mm. epäterveellinen ruokavalio, mielenterveysongelmat, pitkittynyt työttömyys, tupakointi ja liiallinen alkoholin käyttö sekä liian vähäinen liikkuminen ja liiallinen istuminen.

Elintapaohjaus nähdään keskeisenä toimintatapana hyvinvointialueiden tulevaisuuden työssä. Elintapaohjaus vaatii onnistuakseen myös kunnassa tehtävää työtä sekä laaja-alaista yhteistyötä esim. kolmannen sektorin kanssa.

Tavoite: Työikäiset tunnistavat oman hyvinvointinsa kehityskohteet ja kantavat vastuuta omista valinnoistaan

Toimenpide 1: Elintapaohjaus säilyy vähintään nykyisellä hyvällä tasolla Salon kaupungin asukkaille

Salossa ollaan elintapaohjauksen eri käytännöissä monessa asiassa edelläkävijöitä ja kaupungissa on kehitetty monia uusia käytäntöjä, jotka ovat vakiintuneet ja joiden jatkuminen hyvinvointialueuudistuksen jälkeen edistää kuntalaisten hyvinvointia.

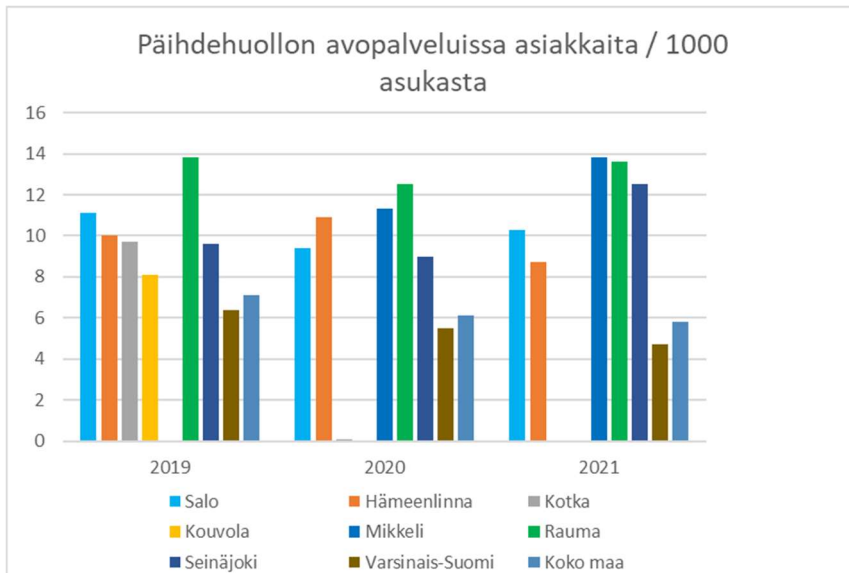
Ruokavalio, liikunta, hyvän unen laatu, päihteettömyys ja stressin hallinta yhdessä painon laskun kanssa ovat sekä yksilöllisessä että ryhmämuotoisessa elintapaohjauksessa painopistealueita. Usein ohjaus on moniammatillista ja voi toteutua myös ns. tietoiskuina kuntalaisille jakamalla. Elintapaohjauksessa myös vertaistuen käyttö ja hyödyntäminen ovat usein mahdollista.

Unihoitajakoulutuksen saaneita hoitajia on koulutettu Salossa, ja uniryhmä toimintaa on käynnistetty Liikuntaneuvonta lähetekäytäntöjä ja Arkeen voimaa-toimintaa on jatkettu sekä ravitsemusneuvontaa ja ohjausta on annettu eri tahoilla. Elintapaohjausta on annettu niin neuvolan, kouluterveydenhuollon ja aikuisvastaanoton, kuin ravitsemusterapeuttien vastaanotoilla ja ryhmissä sekä erilaisilla kuntalaisille maksuttomilla digialustoilla

Savuttomuushoitajille on mahdollisuus päästä saamaan tukea tupakoinnin lopettamiseen. Ennaltaehkäisevä päihdesuunnitelman mukaisesti kaikilla työikäisiä asiakkaita kohtaavilla on tavoitteena asiakkaan tietoisuuden lisääminen päihde- ja pelihaitoista sekä omaan hyvinvointiin vaikuttavista riskitekijöistä. Savuttomuuskampanjat on toteutettu mm. syyskuussa kouluihin, lokakuussa neuvolaan ja marraskuussa aikuisvastaanotoille.

Päihdehuollon osalta alla oleva indikaattori kuvaa A-klinikoilla tai nuorisoasemilla käyvien asiakkaiden määrää suhteutettuna koko väestöön. On kuitenkin huomattava, että kuntien tarjoamien päihdehuollon avopalveluiden määrä riippuu myös käytettävissä olevista resursseista sekä vallitsevista käytännöistä.

Vuonna 2022 kaupunki osti päihdepalvelut A-klinikka Oy:ltä korvaushoitoa lukuun ottamatta. Terveyspalvelut oli vastuussa korvaushoidon järjestämisestä sekä ehkäisevästä päihdetyöstä. A- klinikan palveluihin kuuluvat lisäksi päihdekuntoutus, vertaistukitoiminta sekä A-Klinikka säätiölle edelleen toimintakeskukset ja katkaisu- ja selviämisasema.

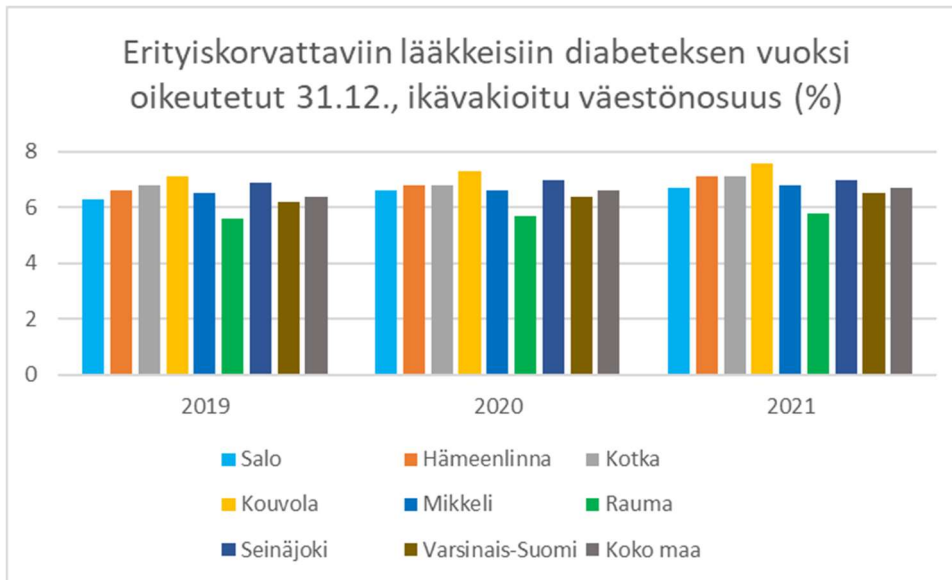

Kuvio 13. Päihdehuollon avopalvelujen asiakkaat / 10 000 asukasta (Sotkanet)

	2019	2020	2021
Salo	576	483	529
Hämeenlinna	675	737	594
Kotka	506	5	0
Kouvola	664		0
Mikkeli	0	593	717
Rauma	541	488	529
Seinäjoki	613	580	810
Varsinais-Suomi	3090	2641	2294
Koko maa	39356	33563	32280

Taulukko 11. Päihdehuollon avopalvelujen absoluuttinen asiakasmäärä (Sotkanet)

Tyypin 2 diabeteksen paras hoito on ennaltaehkäisy. Seulonta on pidettävä mielessä myös muiden vastaanottokäyntien yhteydessä. Tyypin 2 diabetes ja sen liitännäissairaudet voidaan ehkäistä tai puhkeaminen siirtää puuttamalla riskitekijöihin potilasvastaanotoilla ja terveystarkastuksissa. Lisäksi marraskuussa diabetesviikolla on terveyspalveluissa ollut kampanjoita diabetesriskin varhaiseen tunnistamiseen. Diabeetikoiden määrä hoitajavastaanotoilla hieman noussut edellisestä vuodesta (v. 2021: 2763 asiakasta, v. 2022: 2837). Diabetes -ensitietoryhmässä on ollut 50 uutta osallistujaa vuonna 2022, Liikku-reseptejä on toimitettu liikuntaneuvontaan 71 kpl ja asiakkaiden mahdollisuus osallistua ryhmiin on säilynyt entisellään.

Kuvio 14. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin diabeteksen vuoksi oikeutetut, ikävakioitu prosentuaalinen väestönosuus (Sotkanet)

	2019	2020	2021
Salo	3756	3903	3980
Hämeenlinna	4906	5094	5291
Kotka	4032	4061	4203
Kouvola	6901	7029	7221
Mikkeli	3856	3911	3959
Rauma	2392	2431	2473
Seinäjoki	4027	4078	4154
Varsinais-Suomi	30565	31493	32287
Koko maa	357136	364403	373474

Taulukko 12. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin diabeteksen vuoksi oikeutettujen absoluuttinen määrä (Sotkanet)

Toimenpide 2: Digipalvelujen kehittäminen, esim. Omaolo sekä muut sähköiset terveystarkastukset ja etävalmennukset

Duodecim Star -alustalla asiakas on voinut voi tehdä itse sähköisesti terveystarkastuksensa, samalta alustalta asiakas voi ohjautua ohjelman kautta verkkokurssille, mikäli asiakkaan terveystarkastuksissa on vastauksista herännyt tarve. Omaolo terveystarkastus on mahdollisesti tulossa käyttöön hyvinvointialueelle siirryttäessä.

Monipuolinen Terveyskylä (www.terveyskyla.fi) on edelleen toiminut luotettavana tiedon jakamisen kanavana kuntalaisten avuksi. Erilaiset verkkokurssit antavat vinkkejä ja tukea esim. pitkäaikaissairauksien sekä muuhun omahoitoon Perhevalmennus on toiminut vuonna 2022 etävalmennuksena

Terveyschat on pysynyt matalan kynnyksen kanavana tavoittaa terveydenhuollon ammattihenkilöitä. Vuonna 2022 Terveyschat on tavoittanut vuoden aikana lähes 3000 asiakasta.

Tavoite: Työnhakijoiden työ- ja toimintakyvyn paraneminen ja työllistyneiden osuuden kasvu

Toimenpide 1: Työllisyyden kuntakokeilun avulla tavoitetaan ensisijaisesti hyvinvointipalvelujen tarpeessa olevat työnhakijat. Laaja yhteistyö sosiaali- ja terveystieteiden kanssa jatkuu tavoitteena moniammatillinen kuntoutus kohti avoimia työmarkkinoita sekä työkyvyn arviointia.

Toteuma: Työllisyyden kuntakokeilu on tavoittanut hyvin kohderyhmän asiakkaita. Työvoimapolkujen uusi 2.5.2022 voimaan astunut asiakaspalvelumalli on entisestään tehostanut aktiivointikäytäntöjä ja tiivistänyt yhteistyötä sosiaalipalveluiden kanssa, aktiivointisuunnitelmien määrä on lisääntynyt. Myös työmarkkinatukimaksut ovat pienentyneet.

Toimenpide 2: Moniammatillisen yhteistyön ja palveluohjauksen avulla parannetaan työnhakijoiden työllistymisen mahdollisuuksia tavoitteena työllistyneiden osuuden kasvu

Toteuma: Yhteistyö sotepalveluiden kanssa on edennyt melko hyvin ja erityisesti TYP-yhteistyö on sujuvaa. Jonkin verran haasteita on aiheuttanut sosiaali- ja terveystieteiden ajoittainen resurssivaje ja henkilöstön vaihtuvuus. Myös kuntouttavan työtoimintapaikkojen löytämisessä asiakkaille määrääjässä on ajoittaista pullonkaulaa. Vuonna 2022 Salon työllisyystilanne on parantunut ja pitkää aikaa myös osa vaikeimmin työllistyvistä on päässyt palkkatyöhön. Myös pitkäaikaistyöttömien määrä on hiljalleen vähentynyt.

Toimenpide 3: Jatkuvan oppimisen hanke maahanmuuttajataustaisille työnhakijoille

Kansalaisopiston hanke mahdollistaa yksilöllisen ohjauksen ja suunnitelman tekemisen työllistymisen edistämiseksi. Työnhakijat osallistuvat vapaana sivistystyönä järjestettävään koulutukseen sekä saavat yksilöllistä ohjausta palvelutarpeen mukaisesti tavoitteena luoda ehkä polku työelämään. Kohderyhmänä ovat kaupungin työllisyyspalveluihin siirtyneet maahanmuuttaja-asiakkaat (n. 600), joista 8-10 % tavoitellaan hankkeen asiakkaiksi.

Hankkeen asiakkaiden kokonaismäärä oli 58. Työttömille maksuton koulutus oli tärkeä etu, jota ilman osalle osallistuminen olisi ollut mahdotonta. Opiskelijoista 32 % on lähtenyt muihin koulutuksiin, 25 % on saanut työpaikan ja osa on saanut työkokeilupaikan tai on perhevapaalla. 12 % oli joulukuussa lopussa edelleen kansalaisopistossa opiskelemaisissa ja 23 % päätti kurssit, mutta heidän jatkotilanteistaan ei tiedetä.

Tavoite: Maahanmuuttajat kotoutuvat Saloon ja heidän hyvinvointinsa on valtaväestön tasolla

Toimenpide 1: Maahanmuuttajien kotouttamisohjelman 2020-2024 toteutuminen

Perusopetusikäisten joustava siirtymä valmistavasta opetuksesta perusopetukseen

Joustavaa siirtymää perusopetukseen valmistavasta opetuksesta perusopetukseen on kehitetty järjestämällä opetushenkilöstölle koulutusta esimerkiksi kielitietoisuudesta sekä suomea toisena kielenä opiskelevan oppilaan opetuksen järjestämisestä perusopetuksessa. Sujuvien siirtymisen prosesseja on kehitetty ja yhdenmukaistettu. Valmistavan opetuksen opettajat ovat saaneet tähän tukea ja koulutusta.

Kansalaisopiston vapaan sivistystyön kurssitarjonnan tunnetuksi tekeminen maahanmuuttajille

Kansalaisopistossa on toiminut vuonna 2022 jatkuvan oppimisen hanke työttömille maahanmuuttajille, jossa on tarjottu suomen kielen oppimisen rinnalla mahdollisuutta kokeilla erilaisia harrastusmahdollisuuksia opiston kurssitarjonnasta. Kansalaisopisto on järjestänyt yhden monikulttuurisen tapahtuman, ilmaiskonsertin. Kävijöitä konsertissa oli 80.

Aikuisten perusopetuksen alku- ja päättövaiheen koordinaation parantaminen

Säännöllisiä rakenteita kuten esimerkiksi yhteisiä kokouksia ei alku- ja päättövaiheen vastaavien opettajien kesken ole mutta tieto siirtyy hyvin, koska opetuksesta vastaavat ovat samassa rakennuksessa töissä. Nykyinen sijainti samassa rakennuksessa siis helpottaa paljon koordinaatiota ja opiskelijoiden siirtymistä.

Liikuntaryhmien järjestäminen maahanmuuttajille

Liikuntaryhmiä ei ole erikseen järjestetty maahanmuuttajille, vaan on pyritty integroimaan ns. normaalitoimintaan myös maahanmuuttaja-asiakkaita parantamalla kohderyhmälle suunnattua tiedotusta. Kansalaisopistossa esim. tiedotusta on pyritty parantamaan jatkuvan oppimisen hankkeen kautta.

Vuoden 2022 loppupuoli oli kotoutumisasioissa paljolti siirtymävaiheen valmistelua. Aiemmin kotoutumisasioista vastanneet siirtyivät vuoden 2023 alusta hyvinvointialueelle mutta vastuu kotoutumisesta jäi kaupungille. Valmistelu vei suurimman osan kotoutumisen resursseista syksyllä 2022 eikä näin ollen kotoutumissuunnitelman tavoitteiden saavuttamista pystytty seuraamaan.

Kuva 9. Maahanmuuttajaneuvoston puheenjohtaja Saeko Lindroos ja jäsenet Lita Lin ja Andi Mwegerano kevätretkellä Ilolan arboretumissa

3.3.4. Ikääntyneet

Tavoite: Ikääntyneiden yksinäisyyden ehkäisy ja toimintakyvyn ylläpitäminen

Ikäkeskuksissa tarjotaan ikääntyneille sosiaalista yhdessäoloa ja erilaista toimintaa sekä tiedotusta ikääntyneiden palveluista sekä tuetaan kotona asumista.

Toimenpide 1: Ikäkeskustoiminta jatkuu ja sitä pyritään laajentamaan yhteistyössä kaupungin eri palvelujen, hyvinvointialueen, yhdistysten, seurakunnan ja muiden toimijoiden kanssa.

Toteuma: Kaupunkitasolla ei ole päätetty ikäkeskustoiminnan lakkauttamisesta, mutta palkkarahoja toiminnanohjaajan palkkaamiseen ei ole varattu vuoden 2023 talousarvioon. Ilman henkilöresursseja kaupungin järjestämä ikäkeskustoiminta on toistaiseksi päätynyt vuoden 2022 loppuessa.

Toimenpide 2: Hyvinvointipiste Linjurin toiminta jatkuu ja ikääntyneille on siellä jatkossakin tarjolla matalan kynnyksen terveysneuvontaa, jota tehdään yhteistyössä kolmannen sektorin yhdistysten (esim. Sytyn jäsenyhdistykset), hyvinvointialueen vanhuspalvelujen, vapaa-aikapalvelujen ym. kanssa

Toteuma: Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti kokouksessaan 21.9.2022 § 133, että Hyvinvointipiste Linjurin toimitilat irtisanotaan ja toimintaa konseptoidaan uudelleen Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ja kaupungin yhteistyönä. Uudelleen konseptointia ei ole aikataulutettu eikä toimintaan ole varattu määrärahoja kaupungin vuoden 2023 talousarviossa.

Toimenpide 3: Ikääntyneiden terveystarkastusten ja hyvinvointikyselyjen jatkaminen ja niiden kautta ohjaaminen tarvittavien palvelujen piiriin

Hyvinvointikysely on lähetetty viime vuosina aina ko. vuonna 80 vuotta täyttävälle ikäryhmälle. Vastausprosentit ovat olleet aina hyviä ja kyselyssä on ollut mukana maksettu palautuskuori. Sähköiseen vastausmahdollisuuteen ei ole juurikaan tartuttu. Vastausten pohjalta asiakkaita on ohjattu eri palveluiden piiriin. Vuoden 2022 vastanneista kuntoutukselle ohjattiin 32 asiakasta, kotihoidon palveluohjaukseen 9, omaishoidon palveluohjaukseen 7, ikäkeskukseen 27, aikuisneuvontaan 8 ja muistihoitajalle 3 asiakasta.

Terveyspalveluista asiakkaita on jatko-ohjattu edelleen hoitotarvikejakeluun, Arkeen Voimaa -ryhmään ja kolmannen sektorin sekä potilasjärjestöjen palveluihin.

Omaishoitajien terveystarkastukset toteutetaan terveyspalveluissa seuraavaksi vuonna 2023. Ikääntyneiden hyvinvointitarkastukset olisi perusteltua järjestää jo paljon aikaisemmin kuin vasta 80-vuotiaana. Varhan sisällä pohdittaneen käytäntöjen yhtenäistämistä eri kuntien välillä.

Toimenpide 4: Ikääntyneiden liikkumisen tukeminen ja kaatumisten ehkäisy

Liikuntapalveluiden liikuntatarjonta on nähtävissä kaksi kertaa vuodessa ilmestyvistä Salo vapaalla – oppaasta. Nettisivuilta löytyy myös ikääntyneiden kurssitarjonta ja ilmoittautumismahdollisuus sekä kahdesti viikossa live – lähetyksenä ikääntyneille suunnatut maksuttomat jumpat ja mm. yli 65 – vuotiaiden liikkumisen suositus. Kauden päättyessä mukana ryhmissä oleville asiakkaille informoidaan seuraavan kauden jatkosta. Pirteyttä päiviin ryhmissä olevia kannustetaan omatoimiseen liikkumiseen jakamalla itse täytettäviä harjoituskortteja, jotka palautetaan kauden päättyessä liikuntatoimistoon. Täytetyt kortit osallistuvat arvontaan. Vuoden 2022 aikana kaupungin järjestämässä ikääntyneiden ohjatussa liikunnassa on ollut 19 009 osallistujaa, luku ei sisällä tapahtumiin osallistuneita. Vuoden aikana liikuntapalvelut on toteuttanut ikääntyneille muutamia liikuntatapahtumia yhteistyössä vanhuspalveluiden, sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa sekä osallistunut mm. seniorimessuille.

Kuntosalitoiminnassa yhteistyötahoina ovat olleet vanhuspalvelut ja Iolansalo ja SYTY ry. Vanhuspalveluiden fysioterapeutit ovat ohjanneet asiakkaita kurssille ja Iolansalon kuntosali on saatu käyttöön maksutta. SYTY:n kanssa yhteistyössä on järjestetty lyhyitä kuntosalikursseja. Jos asiakas ei enää omatoimisesti selviä kuntosalin ulkopuolisista toimista, tulee hänellä olla omainen tai avustaja mukana.

Liikuntaneuvontaan tulevista asiakkaista suurin ryhmä on ikääntyneet. Palvelun tarkoitus on edistää niiden ikääntyneiden terveyttä ja hyvinvointia, jotka eivät juurikaan liiku tai joiden liikkumiselle on jokin esim. toiminnallinen este.

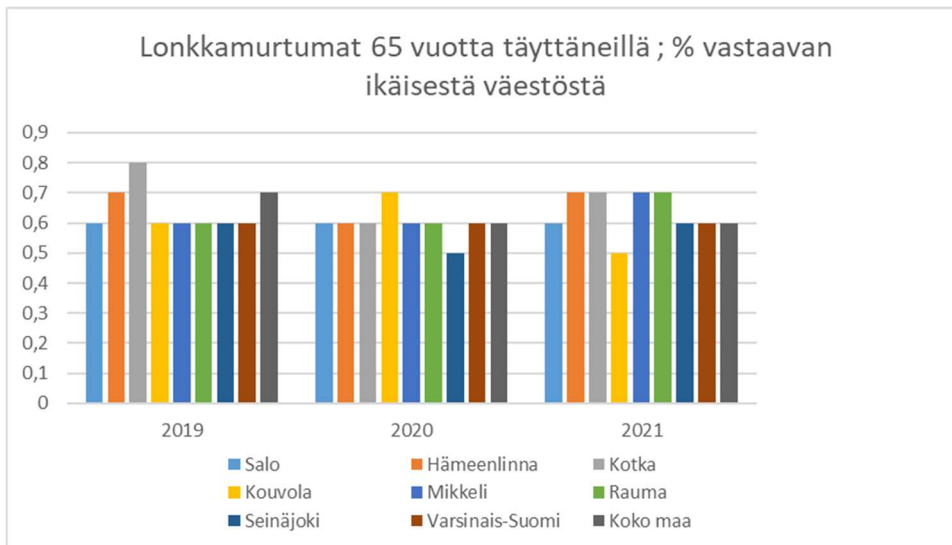
Salon kaupungin keskustassa ja lähialueilla on useita lähiliikunta-alueita, joissa ulkokuntoilulaitteiden vastuksena toimii käyttäjän oma keho. Nämä laitteet sopivat hyvin ikääntyneiden lihaskunnan ylläpitoon ja parantamiseen.

Kaatumiset ovat iäkkäiden yleisin tapaturma. Ne aiheuttavat vammoja ja kaatumispelkoa. Iäkkäiden kaatumisia voidaan ehkäistä, kun selvitetään yksilölliset kaatumisen vaaratekijät ja puututaan niihin (IKINÄ-toimintamalli). Hoito- ja kuntoutustyöntekijöillä on usein paras tieto iäkkään lääkehoidosta ja sen vaikutuksista, päivittäistoimien sujumisesta sekä liikkumiskyvystä. Moniammatillisena yhteistyönä toteutetut kotikäynnit ja hyvinvointikotikäynnit on ovat tilanteita, joissa arvioidaan ja puhutaan terveydestä, hyvinvoinnista, palveluista myös kaatumisen ennaltaehkäisystä. Eri ikäisiä kuntoutujia kannustetaan aktiiviseen elämäntapaan lääkinnällisen ja vanhuspalveluiden kuntoutuksen yksilö ja ryhmäterapioiden sekä apuvälinepalveluissa. Asiakkaita tavataan vastaanotoilla ja kotikäynneillä.

Lonkkamurtumien määrä on pysynyt vertailukuntien tasolla. Liukuesteitä on jaettu maksutta terveys- ja vanhuspalveluista sekä kaupungin palvelupisteistä 65 vuotta täyttäneille salolaisille myös vuonna 2022.

Yksi valtakunnallisen hyte-kertoimen tulosindikaattoreista on kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön. Tavoitetaso on 230

hoitojaksoa. VarsinaisSuomen hyvinvointialueella taso on v. 2020 ollut 291,4 ja v. 2021: 311,2 hoitojaksoa, Salon osalta vastaavat luvut ovat v. 2020: 367,9 ja v. 2021: 296,6 hoitojaksoa eli tavoiteltavaa riittää vielä.

Kuvio 15. Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

	2019	2020	2021
Salo	80	83	88
Hämeenlinna	119	103	122
Kotka	111	84	94
Kouvola	144	160	123
Mikkeli	90	81	94
Rauma	63	57	72
Seinäjoki	75	70	80

Taulukko 13. Lonkkamurtumien absoluuttinen määrä 65 vuotta täyttäneillä (Sotkanet)

Toimenpide 5. Vajaaravitseminen ja sen riski tunnistetaan ja tilanteen korjaamiseksi toteutetaan aktiivisesti toimenpiteitä

Toteuma: Ikääntyneiden ravitsemuksen uusi työryhmä on kokoontunut yhden kerran marraskuussa ja mm. palvelupolun määrittelyä ja ikääntyneiden ravitsemustilan systemaattista kartoitusta hankaloittaa tiedonpuute yhteistyöstä Varhan kanssa.

Työryhmä on ehdottanut MNA-vajaaravitsemusseulan käyttöönottoa avoterveydenhuollon hoitajien vastaanotoilla Ikääntyneiden ravitsemussuosituksen mukaisesti. Asiaa on esitelty aikuisvastaanottojen terveydenhoitajien kokouksessa, jossa asia on koettu tärkeänä. MNA-seulonnan systemaattisesta käyttöönotosta pyritään sopimaan kevään 2023 aikana.

Työryhmä on todennut, että kaupungin toiminnassa ravitsemuksen itsearviointilomakkeen käyttöön ottaminen ja markkinointi ja huomion kiinnittäminen mahdolliseen vajaaravitsemukseen olisi hyvä tavoite, joka voisi pitää sisällään myös aiheesta pidettäviä infoja työntekijöille, jotka työssään kohtaavat ikääntyneitä. Ravitsemuksen itsearviointilomake on tämän raportin liitteenä.

4 Salon hyte-työn haasteet ja vahvuudet 2022

Haasteet

- Strategian kirjaukset ja tiedolla johtaminen hyvinvoinnin edistämisen osalta
- Sosiaali- ja terveyspalveluiden henkilöstön, varhaiskasvatuksen opettajien, erityisopettajien (varhaiskasvatus ja alakoulu) ja koulupsykologien huono saatavuus.
- Nuorten ahdistuneisuuden, masentuneisuuden ja yksinäisyyden kasvu ja niiden aiheuttajat
- Aikuisväestön ylipaino, diabetes ja muut ylipainoon liittyvät terveysongelmat
- Säännöllisesti liikkuvien ja liikkumattomien nuorten välisen polarisaation kasvu sekä liikkumattomuuden yhteys ylipainoon ja muihin terveysongelmiin
- Kävelyn ja pyöräilyn osuuksien kasvattaminen kulkumuotovalinnoissa, kevyen liikenteen väylien kattavuuden ja kunnossapidon kehittäminen
- Kulttuurihyvinvointityössä henkilöresurssien ja taloudellisten resurssien puute
- Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edelleen kehittäminen
- Toimiva yhteistyö yhdyspinnoilla hyvinvointialueen kanssa
- Vaikeat talviolosuhteet, jotka eivät tukeneet esim. talvipyöräilyn edistämistä

Vahvuudet

- Salon vuosien 2021-2025 Ilmasto- ja ympäristöohjelma & Kohti hiilineutraalia Saloa 2035 -hanke
- Liikuntaneuvonnan ylikunnallisen kehittämisen yhteistyö
- Elintapaohjauksen hyvät käytännöt
- Työllisyyden kuntakokeilu
- Toimiva yhteistyö kaupungin ja yhdistysten välillä
- Lastensuojelun systeminen malli
- Neuvolapalvelujen ja kouluterveydenhuollon tavoitavuus ja laaja-alaisten tarkastusten toteuttaminen
- Varhaiskasvatuksen Ihanasti pihalla -hanke ja toimintamalli
- Suomen harrastamisen mallin mukainen Mun juttu-harrastustoiminta
- Vapaa-ajan palveluiden saavutettavuus ja monipuolisuus
- Salon jokirannan puistoväylien rakentaminen & ulkoilureitin kehittyminen

5 Liitteet

Liite 1. Vuoden 2022 talousarvion toteutuminen

169

II Talousarvion toteutuminen**3. Toimintatuottojen ja menojen toteutuminen****Toimielinkohtainen toteutumisvertailu 2022, tuotot**

Vastuualue	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma 31.12.2022	Poikkeama	Tot-%
Tarkastuslautakunta	0	0	0	0	0	***
Keskusvaalilautakunta	90 000	0	90 000	114 909	24 909	127,7 %
Kaupunginvaltuusto	0	0	0	0	0	***
Kaupunginhallitus	4 311 682	6 130	4 317 812	4 146 821	-170 991	96,0 %
Sosiaali- ja terveyslautakunta	22 823 502	43 080	22 866 582	25 910 153	3 043 571	113,3 %
Opetuslautakunta	4 321 910	78 860	4 400 770	6 230 678	1 829 908	141,6 %
Vapaa-ajan lautakunta	1 990 981	135 490	2 126 471	2 115 115	-11 356	99,5 %
Kaupunkikehityslautakunta	50 379 469	-289 710	50 089 759	49 752 301	-337 458	99,3 %
Rakennus- ja ympäristölautakunta	1 037 421	19 500	1 056 921	1 219 168	162 247	115,4 %
Vesilaitoksen johtokunta	9 241 000	6 650	9 247 650	9 099 670	-147 980	98,4 %
Toimintatuotot yhteensä	94 195 965	0	94 195 965	98 588 816	4 392 851	104,7 %

Toimielinkohtainen toteutumisvertailu 2022, menot

Vastuualue	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma 31.12.2022	Poikkeama	Tot-%
Tarkastuslautakunta	-110 914	0	-110 914	-89 465	-21 449	80,7 %
Keskusvaalilautakunta	-178 534	0	-178 534	-159 372	-19 162	89,3 %
Kaupunginvaltuusto	-358 538	0	-358 538	-310 348	-48 190	86,6 %
Kaupunginhallitus	-15 188 259	-349 409	-15 537 668	-16 681 652	1 143 984	107,4 %
Sosiaali- ja terveyslautakunta	-231 166 645	-82 825	-231 249 470	-231 709 040	459 570	100,2 %
Opetuslautakunta	-95 994 918	-48 023	-96 042 941	-95 949 764	-93 177	99,9 %
Vapaa-ajan lautakunta	-13 751 628	-264 528	-14 016 156	-13 977 126	-39 030	99,7 %
Kaupunkikehityslautakunta	-57 838 352	-816 004	-58 654 356	-57 454 147	-1 200 209	98,0 %
Rakennus- ja ympäristölautakunta	-2 596 252	-22 467	-2 618 719	-2 381 530	-237 189	90,9 %
Vesilaitoksen johtokunta	-4 226 678	-11 744	-4 238 422	-4 578 663	340 241	108,0 %
Toimintamenot yhteensä	-421 410 718	-1 595 000	-423 005 718	-423 291 107	285 389	100,1 %

Liite 2: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä vuonna 2022

Hyvärinen Janne, kehittämispäällikkö, kehittämis-, elinkeino- ja työllisyyspalvelut

Karlsson Anna, varhaiskasvatusjohtaja, varhaiskasvatuspalvelut

Kohvakka Päivi, hankintapäällikkö, talouspalvelut

Lahti Inkeri, perusopetusjohtaja, perusopetus- ja nuorisopalvelut (3/2022 asti)

Lehtinen Leena, kaavoitusinsinööri, maankäyttöpalvelut

Liimatainen Anne, työsuojelupäällikkö, henkilöstöpalvelut

Lindegren Salla, vanhuspalveluiden johtaja, vanhuspalvelut

Mannervesi Mika, kaupunkikehitysjohtaja, kaupunkikehityspalvelut

Mattila Antti, vapaa-aikajohtaja, vapaa-aikapalvelut (6/2022 >)

Metsäpalo Mika, aikuissosiaalityön päällikkö, sosiaalityön palvelut

Paananen Johanna, nuorisopalvelupäällikkö, nuorisopalvelut

Pahta Anneli, sosiaali- ja terveystalouden johtaja

Pelkonen Pia, johtava sosiaalityöntekijä, kasvatus- ja perheneuvola

Purhonen Eeva, sosiaalipalveluiden johtaja, sosiaalityön palvelut

Pölönen Päivi, va. vapaa-aikapalveluiden johtaja (5/2022 asti)

Salo Petri, terveystalouden johtaja, terveystaloudet

Stoor Pia, sivistyspalveluiden johtaja

Sirkelä Sari, terveyden edistämisen yhdyshenkilö, terveystaloudet

Suutari Riitta, ympäristöterveyspäällikkö, rakennus- ja ympäristövalvonnan palvelut (4/2022 >)

Söderholm Mikko, suunnitteluinsinööri, yleisten alueiden ylläpito ja kehittäminen (6/2022 asti)

Talvitie Jaana, vs. perusopetusjohtaja, perusopetus- ja nuorisopalvelut (4/2022 >)

Tanska Hilpi, hyvinvointikoordinaattori

Tuominen Laura, vammaissosiaalityön päällikkö, sosiaalityön palvelut

Viippo Katri, perhesosiaalityön päällikkö, sosiaalityön palvelut

Liite 3: Salon kaupungin hyvinvointiin liittyvät asiakirjat ja ohjelmat

Kaupunkitason ohjelmat

Salon kaupunkistrategia 2023-2030
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2021-2025
Ikäystävällinen Salo, Vanhuspalveluiden kehittämisohjelma 2020-2025
Ilmasto- ja ympäristöohjelma vuosille 2021 – 2025
Maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2020-2024
Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2021
Hyvän mielen kunta -hanke 2022-2023, Mieli ry
Kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelma 2016
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2016
Elinkeinopoliittinen ohjelma 2018-2026
Asuntopoliittinen ohjelma 2030

Sivistyspalvelut

Esi- ja perusopetuksen oppilashuoltosuunnitelma
Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintasuunnitelma
Päihdekasvatus ja lasten / nuorten päihdeidenkäyttöön puuttuminen Salon kaupungissa 2019
Esi- ja perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
Varhaiskasvatussuunnitelma 2022
Lukion opiskeluhuoltosuunnitelma
Liikkuva koulu ja Liikkuva varhaiskasvatus - ohjelmat
Kulttuurikasvatussuunnitelma Nappula
Saavutettava taideharrastus -toimintamalli

Kaupunkikehityspalvelut

Työllisyyden kuntakokeilu 2021 alkaen
Salon kaupunkikeskusta 2030
Salon liikenneturvallisuussuunnitelma 2021
Joukkoliikenteen palvelutason kehittämissuunnitelma 2017-2020

Liite 4. Ravitsemuksen itsearviointilomake ikääntyneille

Salon terveyskeskus
Sairaalantie 9
24100 SALO
puh. 02 7721 / keskus

Versio: 1
Päivämäärä: 6.10.2020
Laatijat: Aina-Ilona Terinkoski

Ravitsemuksen itsearviointi ikääntyneelle

Arvioi ravitsemustasi laittamalla rasti väittämän kohtaan, jos se pitää mielestäsi paikkansa.

- Nykyään ruoka ei maistu niin hyvältä kuin ennen
- Yleensä syön yksin
- Syön vähemmän kuin yhden lämpimän aterian päivässä
- En syö välipaloja
- Minulla on vaikeuksia ruoan valmistamisessa
- Minulla on hampaissa tai suussa kipua tai muita ongelmia, joka vaikeuttaa syömistäni
- Käytössäni on enemmän kuin kolme reseptilääkettä
- Olen laihtunut ilman laihtuttamistavoitetta yli 3 kg viimeisen kolmen kuukauden aikana
- Minulla ei ole aina riittävästi rahaa ruoan ostamiseen
- Minulla on terveydentilastani johtuvia vaikeuksia syömisessä

Jos sait rasteja kolme tai enemmän, saatat kuulua ravitsemuksen riskiryhmään. Tahaton ja nopea laihtuminen voi yksinäänkin merkitä ravitsemustilan heikkenemistä. Mikäli koet tarvitsevasi neuvoja, ota asia puheeksi terveydenhuollon ammattilaisen kanssa.

Lähteinä: Suomen muistiasiantuntijat 2010, Ikääntyneen ravitsemusopas
Ikäinstituutti 2014, Ikäihmisten liikunta ja ravitsemus